БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 233 (464)

23 НОЯБРЬ ЧОРШАНБА 1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Ҳиндистон Республикаси парламентида нутқ сўзладилар. Н. А. Булганин нутқи. Н. С. Хрушчев нутқи (1 ва 2-нчи бетлар).

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Деҳлида бўлиши (3-нчи бет).

Деҳли штатидаги скаутларнинг 21 ноябрьдаги сборида Н. С. Хрушчев нутқи (3-нчи бет).

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев шарафига 20 ноябрьда берилган зиёфатда Жавоҳарлал Неру нутқи (3-нчи бет).

Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Ж. Неру ҳузуридаги зиёфатда Н. А. Булганин нутқи (3-нчи бет).

Ҳинд классик рақси ва музикаси концерти (3-нчи бет).

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Бхакра-Нангал гидроэнергетик комплекси қурилиши районига сафари (3-нчи бет).

КПСС XX съезди шарафига (3-нчи бет).

Ф. Усмонова. — Ота-она ҳам, Ватан ҳам ўз қизларидан миннатдор (4-нчи бет).

Ю. Ҳамдамов, С. Абдуллаев. — Йириклашган колхознинг муваффақияти (4-нчи бет).

Пахта тайёрлашни кузги шудгорлаш блан маҳкам боғлаб олиб борайлик

Областимизда юзга яқин колхоз, Ўртасарой, Оржоникидзе, Оҳангарон, Юқоричирчиқ, Пискент, Ховос ва Октябрь районлари йиллик пахта тайёрлаш планини муваффақиятли адо этдилар. Бирқатор районлар ва жуда кўп колхозлар маррага яқинлашиб, давлат планини бажариш арафасида турибдилар. Ҳозирги кунда барча колхоз, совхоз ва МТСлар олдида турган энг муҳим вазифа — даладаги бутун ҳосилни сра нобуд қилмай тезроқ йиғиштириб олишдан, пахтаси териб олинган участкаларда кетма-кет ғўзапоя юлишни ташкил қилиб, дарҳол кузги шудгорлашни кучайтириб юборишдан иборатдир.

Бу йилги об-ҳаво шароити ҳосилни тезроқ йиғиб олиш ва мўл ҳосилнинг гарови бўлган кузги шудгорлашни қисқа муддатда юқори сифатли ўтказиш имкониятини беради. Кузнинг яхши келиши келгуси йил мўл ҳосили учун мустаҳкам замин ҳозирлашга жуда катта қулайликлар туғдиради. Илғор колхозлар ана шундан фойдаланиб, пахта тайёрлашни кузги шудгорлаш блан маҳкам боғлаб олиб бормоқдалар, давлатга пахта топширишни бўшаштирмаганлари ҳолда, ер ҳайдаш сур'атини ҳам тобора тезлаштирмоқдалар.

Ота-боболаримиз **«ер ҳайдасанг куз ҳайда, куз ҳайдамасанг юз ҳайда»** деб бекорга айтмаганлар. Ҳосилни оширишда кузги шудгорлаш ҳал қилучи аҳамиятга эгадир. Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон», Маленков номли, Янгийўл районидаги Свердлов ва Ленин номли ҳамда областимиздаги бошқа бирқатор илғор колхозлар ерларни кузда ҳайдаб қўйғанликлари учун ҳар йили пахтадан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Юқоричирчиқ районининг колхозлари ўтган йили кузда шудгорлашни муваффақиятли ўтказганликлари учун бу йил ҳосилни тез етилтиришга ва пахта тайёрлаш давлат планини муддатидан анча илгари ошириб бажаришга муваффақ бўлдилар. Район колхозлари шу кунларда пландан ташқари пахта топширишни давом эттириш блан 1956 йил мўл ҳосили учун ҳам пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Районда экин майдонларининг 8 минг гектарга яқини шудгор қилиб қўйилди, ҳайдов олдидан ерларга минерал ва маҳаллий ўғит солинмоқда.

Броқ, областимизда кузги шудгорлаш дуруст бораётир, деб айтиб бўлмайди. Бошқа областьларга қараганда жуда катта имкониятларга, етарли ишчи кучи ва кучли трактор паркига эга бўлган Тошкент областида 20 ноябрьгача кузги шудгорлаш планининг фақатгина 17,6 процент бажарилганлиги кечирилмаслик бир ҳолдир. Шу кунларда колхоз, совхоз ва МТСларда олиб борилаётган ишлар, пахта тайёрлаш ва кузги шудгорлашнинг сур'ати ҳозирги юксак талабларга мутлақо жавоб бермайди.

Ўртачирчиқ, Оққўрғон, Боёвут, Бекобод, Бўка, Верхне-волинск ва Мирзачўл районларида ерларни ғўзапоялардан тозалаш, шудгор қилиш ва бошқа кузги-қишки тадбирларни амалга ошириш ниҳоятда қониқарсиз бормоқда. Ўртачирчиқ районни 20 ноябрьгача шудгорлаш планини 10,3 процент, Верхне-волинск районни 5,9 процент, Бекобод районни 5,61 процент ва Оққўрғон районни 8,2 процент бажардилар. Бу районларда кузги шудгорлаш шунинг учун орқада қолмоқдаки, кўпчилик колхозларда ҳосил йиғим-теримини тезликда тамомлаш учун барча ишчи кучлари ва моддий-техника воситалари тўла сафарбар этилмаган. Район партия, совет активлари, колхоз раҳбарлари қишлоқ хўжалик йилининг сўнгги якунловчи даври ўтиб бораётган, об-ҳаво шароити жуда қулай келган ҳозирги ғанимат кунларда йиғим-теримни қисқа муддатда тугаллаш ва кузги шудгорлашни кучайтириб юборишда етакчилик қилиш ўрнига, бўшашувчиликка, интизомсизликка йўл қўймоқдалар, пахта йиғим-теримини ниҳоятда чўзиб юбормоқдалар. Бунинг натижасида ҳосилнинг бир қисми нобуд бўлмоқда, мўл ҳосил гарови бўлган кузги шудгорлаш ҳаддан ташқари кечиктирилмоқда.

Ба'зибир районларда ҳосили батамом йиғиштириб олинган участкаларда ҳам ер ҳайдаш ишлари ҳархил сабаблар блан пайсалга солинмоқда. Масалан, Мирзачўл районидаги 1-нчи ва 2-нчи МТС зоналаридаги Молотов номли, Ворошилов номли ва «Коммуна» колхозларида ерлар ғўзапоялардан тозаланмаганлиги учун ҳайдалмаётир. «Коммуна» колхозида 15 ноябрьгача 800 гектардан ортиқ пахта майдонининг бир гектари ҳам шудгор қилинмаган. Молотов номли колхозда иккита «ДТ—54» трактори ҳайдаш учун тайёр ернинг йўқлигидан анчадан бери бекор турипти. Ворошилов номли колхозда ҳам аҳвол шундай.

Мирзачўл районидаги кўпчилик колхозларнинг раҳбарлари «планни бажаргандан кейин ер ҳайдашга киришамиз» деб, очиқ ҳаволи ғанимат фурсатни қўлдан бой бериб қўймоқдалар. Шунинг натижасида ҳар иккала МТСдаги ҳайдов тракторларининг анча қисми ишлатилмаётир. МТС директорлари Акрамов ва Ткачев ўртоқлар тракторларнинг ремонтдан чиқарилганлиги блан хотиржам бўлиб, уларни ишга солиш тўғрисида қайғирмаётирлар.

Ҳозирги кунлар келгуси йилда пахтадан ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириш учун экин майдонларини шудгорлаб қўйишнинг энг қулай ва мас'улиятли давридир. Шунинг учун бутун кучни даладаги барча ҳосилни тезда йиғиб-териб олиб, ер ҳайдашни кучайтириб юборишга, ишни конвейер усулида ташкил қилишга сафарбар этиш керак. Ҳосили йиғиб олинган участкаларда бутун картанинг тозаланишини кутиб ўтирмай, ғўзапоя юлишни пешма-пеш уюштириб, шудгорлашни кетма-кет бошлаб юбориш лозим. Кўрак териш ва ғўзапоя юлиш машиналари ҳамда ҳайдов тракторларининг унумли ишлашини та'минлаш, механизаторларга ғамхўрликни ҳарқачонгидан ҳам кучайтириш ишнинг муваффақиятини ҳал қилади.

Ўрта Осиё, Закавказье республикалари ва Қозоғистон пахтачилик ходимларининг ўтган йил ноябрь ойида Тошкентда бўлиб ўтган Кенгаши ҳарбир колхоз ва совхозда пахта тайёрлаш давлат планининг сўзсиз бажарилишини та'минлаш блан бирга, кузги шудгорлашни ҳам юқори сифатли қилиб ўтказиш вазифасини қўйган эди. Кенгаш қатнашчиларининг Мурожаатида бундай дейилган эди:

«Давлатнинг ва колхозларнинг манфаатлари пахта теримидаги қолоқликни тугатиш, ҳарбир колхоз ва совхознинг пахта тайёрлаш давлат планини сўзсиз бажаришини та'минлаш учун бутун куч ва воситаларни сафарбар қилишни талаб этади.

Бутун ҳосилни йиғиб-териб олишни тугаллаш блан бирга келгуси йилда мўл ҳосил етиштириш учун тайёргарликни дарҳол қизитиб юбориш зарур. Биз, кузги шудгорнинг аҳамиятига ҳануз етарли баҳо берилмаётганлигига ва шу сабабдан шудгор қилиш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилмаётганлигига йўл қўйиш мумкин эмас, деб ҳисоблаймиз.

Биз, МТС ва совхозларнинг барча ишчилари ва мутахассисларини шудгор қилиш, трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари ремонти сур'атини тезлатиш ҳамда сифатини яхшилашга чақирамиз. Барча колхозларда кузги шудгор планини бажариш учун МТС ходимлари далаларни тозалаш, ғўзапояларни йиғиштириб олиш ишларини уюштиришда колхозларга ҳартомонлама ёрдам беришлари керак. Колхоз правлениелари, далачилик бригадалари ва трактор бригадаларининг бошлиқлари, МТС ва совхоз агрономлари кузги шудгорнинг юқори сифатли қилиб ўтказилишини та'минлашлари зарур». Кенгашнинг бу кўрсатмасини тўла-тўкис амалга ошириш — ҳарбир пахтакор ва механизаторнинг ватанпарварлик бурчидир.

Даладаги ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай тезда йиғиб-териб олайлик, пахта тайёрлашни кузги шудгорлаш блан маҳкам боғлаб олиб борайлик!

Ленинградда М. И. Калининга ҳайкал очилди

ЛЕНИНГРАД, 20 ноябрь. (ТАСС). Бугун Ленинградда Коммунистик партия ва Совет Давлатининг отоқли арбоби М. И. Калинин хотирасига СССР Министрлар Советининг қарори бўйича қурилган ҳайкал очилди. Калинин районида «Гигант» кинотеатри олдида байрамдагидек безатилган майдонда 30 мингдан кўпроқ меҳнаткаш митингга тўпланди.

Умумшаҳар тантанали митингини меҳнаткашлар депутатлари Ленинград шаҳар Совети ижроия комитети раиси вазифасини бажарувчи Е. Г. Стржалковский очади.

Совет Иттифоқи давлат гимни садолари остида ҳайкал устидаги оқ парда аста-секин туширилади. Йиғилганлар олдида М. И. Калининнинг деярлик беш метрли бўлган ва бронзадан қилинган қомати намоён бўлади. Михаил Иванович нутқ сўзлаб тик турган ҳолда тасвирланган. Ўнг қўлини бирмунча олға узатган, чап қўлида — хотира учун ёзилган қоғоз варақалари. Бронзадан қилинган скульптура ялтироқ қизил графитдан қурилган баланд постаментга ўрнатилган, Бронза лавҳага қуйидаги сўзлар ёзилган:

«Михаил Иванович Калинин. 1875—1946».

Ҳайкалнинг авторлари скульптор М. Г. Манизер ва архитектор А. К. Барутчев.

Митингда КПСС Ленинград шаҳар комитетининг секретари А. И. Попов, КПСС Калинин райкомининг секретари А. А. Слепухин, Киров заводи 10-нчи механика цехи партия ташкилотининг секретари П. А. Башилов нутқ сўзладилар.

Калинин районн меҳнаткашларидан кекса Питер ишчиси уч революция қатнашчиси А. В. Кондратьев ва бошқалар сўзладилар.

Оркестр Совет Иттифоқининг давлат гимнини ижро этади. Фахрий қоровул ҳайкал олдидан тантанали марш блан ўтади, ҳайкал ёнига янги гуллар қўйилади.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Ҳиндистон Республикаси парламентида нутқ сўзладилар

ДЕҲЛИ, 21 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг А'зоси Н. С. Хрушчев бугун Ҳиндистон Республикаси парламентига бордилар.

Ҳиндистон парламенти каникулдан кейин бугун эрталаб ўзининг қишки сессиясига тўпланди.

Маҳаллий вақт блан соат 16—30 минутда Ҳиндистон парламенти қуйи палатасининг — халқ палатасининг мажлиси давом қилди. Кун тартибида бўлган масала — Ҳиндистонда газета — нашриёт ишларини тартибга солиш тадбирларига таллуқли «Матбуотни рўйхатга олиш тўғрисида» деган қонун проекти муҳокама қилинди.

Бош министр Ж. Неру бошчилигида ҳукумат а'золари амфитеатрнинг биринчи қаторида депутатлар учун қўйилган креслоларга бориб ўз жойларига ўтирдилар. Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев мажлислар залига кириб, залнинг спикернинг (парламент раиси) чап томонидаги қисмида бўлган жойларга ўтирганларида депутатлар уларни қарсаклар блан кутиб олдилар. Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев мажлис процедурасини кузатиб турдилар. Парламент ишлари министри С. Н. Синха улар блан бирга бўлди. Сўнгра Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев штатлар кенгашининг мажлислар залига ўтдилар. Шу пайтда штатлар кенгашида хотин-қизларнинг ҳуқуқларини бирмунча кенгайтиришни ва уларнинг аҳволини яхшилашни кўзда тутучи қонун проекти муҳокама қилинмоқда эди.

Соат 18 да ҳар иккала палатанинг мажлислари ёпилди. Депутатлар парламентнинг гардиш шаклидаги биноси марказида иккала палата бинолари ўртасида жойлашган боққа чиқдилар. Халқ палатасининг ва штатлар кенгашининг а'золари Н. А. Булганинни ва Н. С. Хрушчевни дўстона табрикладилар, улар блан анча вақтгача суҳбатлашдилар. Бош министр Неру бу суҳбатларда қатнашди.

Сўнгра парламент саройининг думалоқ марказий залида ҳар иккала палатанинг қўшма мажлиси бўлди. Залда ҳар иккала палатанинг а'золари — 700 га яқин кишидан ташқари яна Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчевнинг ҳамма ҳамроҳлари, элчи М. А. Меньшиков бошчилигида Ҳиндистондаги СССР элчихонасининг дипломатик состави, Ҳиндистон матбуотининг вакиллари, шунингдек Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Ҳиндистонда бўлишлари муносабати блан Ҳиндистон ҳукумати томонидан таклиф қилинган совет журналистлари группаси ҳам ҳозир бўлдилар.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев залга кириб келишлари блан уларни ҳамма қизғин қарсаклар блан кутиб олди. Трибунада Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев блан бирликда штатлар кенгашининг раиси — Ҳиндистон вице-президенти С. Радхакришнан ва халқ палатасининг спикери Г. В. Маваланкар ҳам жой олдилар. Бош министр Неру креслоларнинг биринчи қаторида ўтирди.

Маваланкар қисқача нутқ сўзлаб, парламент а'золари номидан совет меҳмонларини табриклади. Сўнгра у, Н. А. Булганинга сўз берди.

Н. А. Булганин нутқи

Ҳурматли Раис жаноблари!

Парламент а'золари бўлган ҳурматли жаноблар!

Аввало менга шу юксак трибунага чиқиб гапириш имконияти берилганлиги учун чуқур ташаккур билдиришимга ижозат берингиз, буни мен ўзим учун катта шараф деб ҳисоблайман. **(Давомли қарсаклар).**

Шонли пойтахтингиз Деҳли граждандари блан бўлган учрашувда мен уларга ва сизларнинг ҳукуматингизга ҳамма жойда қизғин ва самимий кутиб олинаётганлигимиз учун ўзимизнинг ташаккур ҳисларимизни изҳор қилиш имкониятига эга бўлган эдим. Биз совет халқи номидан Ҳиндистоннинг буюк халқига дўстона табриклар ва истаклар топширган эдик. **(Қарсаклар).** Сизларнинг меҳмонингиз бўлган бизларнинг ҳаммамиз Рамлил майдонида бизларни табриклаган юз-юз минглаб дўстларни кўрганимизда хурсандчилигимиз жўш уриб кетганлигини айтиб ўтишни истар эдим. Бу хисларнинг якдиллик, самимият ва зўр куч блан изҳор қилинганлиги Ҳиндистон халқи совет халқига содиқ ва беғараз дўст эканлигини бизга яққол кўрсатучи жуда катта далил бўлди. Совет кишилари ҳам бу дўстликнинг ўсиши ва кучайиши учун ҳамма чораларни кўрадилар. **(Давомли қарсаклар).**

Халқларимиз ўртасидаги дўстлик қадим замонларда бошланган эди. Бундан қарийб беш аср муқаддам, Европанинг биринчи кемалари сизларнинг мамлакатингиз соҳилларига келмасдан анча олдин рус саёҳатчиси Афанасий Никитин Ҳиндистонга келган ва ўзи бирнеча йил яшаб қизғин меҳр-муҳаббат блан севган ажойиб мамлакати тўғрисида ўз замони учун жуда катта аҳамиятли бўлган асар ёзган эди. Бу — руслар томонидан биринчи марта «Ҳиндистоннинг кашф қилиниши» эди.

Мамлакатларимиз ўртасида ўрнатилган алоқалар аста-секин мустаҳкамлана ва ривожланаборди. Россияда Ҳиндистонга бағишланган асарлар чиқабошлади. Рус кишилари Сизларнинг мамлакатингиз тўғрисидаги ма'лумот ва тасаввурларни Сизларнинг ажойиб адабиётингиздан ҳам олиб турдилар. Ҳинд ёзучиларининг асарларидан шу жумладан улуғ ҳинд шоири ва драматурги Калидасининг асарларидан қилинган биринчи таржималар Россияда XVIII асрдаёқ босилиб чиққан эди. **(Қарсаклар).** Кейинги вақтларда ҳинд эпоси асарларининг таржималари кенг равишда ёйилди. **(Қарсаклар).**

Россияда Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалаба қилганидан кейин мамлакатларимизнинг халқлари ўртасидаги алоқалар ва ҳамжиҳатлик янада кўпроқ мустаҳкамланди. Бизнинг революциямиз э'лон қилган принциплар, я'ни халқларнинг тенг ҳуқуқлилиги ва ўз тақдирини ўзи белгилаш принциплари бошқа мамлакатларда, шу жумладан, ўша вақтда қарам мустамлака бўлган Ҳиндистонда ҳам жуда ма'қулланиб кутиб олинди.

Совет кишилари ҳам Сизларнинг халқингиз мустамлакачилик зулмиға қарши, ўз ватанининг мустақиллигини тиклаш учун олиб борган фидокорона ва мардонавор курашга сидқидил блан хайриҳоҳлик қилиб келдилар. **(Қарсаклар).** Ма'лумки, ҳинд миллий ҳаракатининг отоқли йўлбошчиси Махатма Гандининг идеялари ва раҳбарлиги бу курашда катта аҳамиятга эга бўлди. **(Давомли қарсаклар).**

Совет Иттифоқида Ҳиндистонга — унинг тарихига, маданиятига, халқининг ҳаётига ва мамлакатингизда амалга оширилаётган ўзгаришларга қизиқиш жуда кучайиб бормоқда. Буни маданият, сан'ат, илм-фан ва спорт соҳасида СССР блан Ҳиндистон ўртасидаги алоқаларнинг тўхтовсиз кенгайиб бораётганлиги кўрсатиб турибди. Бизнинг мамлакатимизда кўрсатилган ҳинд кинофильмлари ва совет шаҳарларида ўтказилган ҳинд виставкалари жуда зўр муваффақият қозонди. **(Қарсаклар).**

Совет кишилари ҳинд бадиий адабиётига ҳам катта қизиқиш блан қарамоқдалар. **(Қарсаклар).** Робиндранат Тагорнинг бизнинг мамлакатимизда бирнеча марта нашр этилган талантли асарлари ҳозирги вақтда алоҳида асарлар тўплами бўлиб босилиб чиқмоқда. СССР Фанлар академияси буюк ҳинд шоири Тулсий Даснинг асарларини нашр этди. **(Қарсаклар).** Прем Чанд сингари отоқли ёзучининг ва бошқа ёзучиларнинг асарлари таржима қилиниб нашр этилди. Неру жанобларининг «Ҳиндистоннинг кашф қилиниши» деган китоби рус тилида босилиб чиқди, совет китобхонлари бу китобни ўқиб, мамлакатингиз тўғрисида кўпгина янги ва мароқли нарсаларни билиб олдилар. **(Қарсаклар).**

Мамлакатларимиз ўртасида ривожланиб бораётган маданий алоқалар совет кишиларига Сизларнинг қадимий маданиятингизнинг барча ранг-баранг жиҳатларини очиб кўрсатмоқда, Ҳиндистоннинг жаҳон цивилизациясига қўшган ҳиссаси тўғрисида тасаввур бермоқда, бизларни ҳинд халқининг ҳозирги вақтдаги маданий ва илмий бойликлари блан таништирмоқда. **(Қарсаклар).** Мана шуларнинг ҳаммаси нақадар аҳамиятга эга эканлиги ва ма'навий бойишга нақадар ёрдам бераётганлиги тўғрисида гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Ҳиндистон бош министри Жавоҳарлал Нерунинг бизнинг мамлакатимизга қилган сафари Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона муносабатларнинг ривожланишига ва мустаҳкамланишига жуда кўп даражада ёрдам берди ва совет кишилари уни қизғин табриклаб кутиб олдилар. **(Қарсаклар).** Неру жанобларининг СССРга қилган сафари халқимиз учун катта ва унутилмас воқиа бўлди. Унинг сафари натижасида шу нарса янада кўпроқ равшан бўлиб қолдики, бизларнинг мамлакатларимиз бир-бирларидан кўп нарсаларни ўрганишлари мумкин ва ўзларининг қилаётган ҳамкорликларидан кўпгина манфаат кўришлари мумкин. **(Давомли қарсаклар).**

Ҳозирги вақтда Ҳиндистон блан Совет Иттифоқи ўртасидаги ҳамкорлик ҳартомонлама ҳамкорлик тусини олмоқда ва бу ҳамкорлик, маданий муносабатлардан ташқари, иқтисодий соҳани, шунингдек тинчликни мустаҳкамлаш ва халқаро кескинликни юмшатиш учун кураш масалаларини ҳам ўз ичига олмоқда. Кейинги масала устида бирмунча муфассалроқ тўхталиб ўтишни истар эдим.

Биз яшаб турган замон, ма'лумки, инсониятнинг маданий ва моддий имкониятларини мисли кўрилмаган равишда яшнатиш йўлларини очиб бераётган улуғ ўзгаришлар ва илмий кашфиётлар замонидир. Биз ҳаммамиз буни ҳисобга олишга мажбурмиз. Шу блан бирликда реакцион кучларнинг тарихнинг шаҳдам олға боришини орқага қайтариш, инсон ақл-идроки кашф қилган нарсалардан халқлар зарарига фойдаланиш йўлида, фан ва техниканинг муваффақиятларини маданий ва моддий бойликларни вайрон қилмоқ, миллион-миллион кишиларни қириб ташламоқ учун ишлатиш йўлида қилаётган уринишлари блан ҳам ҳисоблашмаслик мумкин эмас. Бу ҳол халқлар, парламентлар ва ҳукуматлар зиммасига тинчлик тақдири учун алоҳида мас'улият юкламоқда. Совет халқи ва Совет ҳукумати бу мас'улиятни тўла равишда тушунадилар ва тинчликни ҳамда тараққиётни ҳимоя қилмоқ учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўрмоқдалар. **(Қарсаклар).** Бу ишда халқларимиз ва ҳукуматларимизнинг тутган йўллари бир-бирларидан айрилмаётганлиги биз совет кишиларида чуқур мамнуният ҳисларини туғдирмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Совет халқи Ҳиндистоннинг тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшаётган ҳиссасига юксак баҳо бермоқда. **(Қарсаклар).** Ҳиндистон, Хитой Халқ Республикаси ва Совет Иттифоқининг биргаликда куч ва ғайрат сарфлаганликлари натижасида Кореяда ярашиш битими тузилди ва Ҳинди-Хитойдаги уруш олови ўчирилди. Ҳиндистон Хитой Халқ Республикасига Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги қонуний жойининг берилиши учун актив курашмоқда. Ҳиндистон ҳукумати Хитой Халқ Республикасининг миллий манфаатларини ва қонуний ҳуқуқларини ҳисобга олиб, Тайвань масаласини тинч йўл блан ҳал қилишга тарафдор бўлиб чиқмоқда.

Ҳиндистон Осиё ва Африка мамлакатларининг биринчи конференциясини ўтказиш ташаббусчиларидан бири бўлди ва бунда катта роль ўйнади. Умумий тинчликни мустаҳкамлаш, ҳар иккала қит'адаги тинчликсевар халқларнинг ҳуқуқларини ва миллий манфаатларини та'минлаш ишида бу конференция ғоят катта аҳамиятга эга бўлди.

Совет Иттифоқи атом ва водород қуролини тақиқлаш ҳамда ҳозирги вақтда зўр бериб қуролланишга кетаётган жуда катта маблағлардан тинч қурилиш иши учун фойдаланиш мақсадида қурол-яроғларни камайтириш масаласида Ҳиндистон ҳукуматининг тутаётган позициясини билади ва бу позицияни қизғин ма'қулламоқда.

Ҳиндистон ҳукуматининг ҳарбий агрессив блоклар тузиш сиёсатига қарши қаратилган, коллектив тинчликни ҳимоя қилишга ва халқаро проблемаларни ҳал қилиш воситаси сифатида музокаралар олиб бориш методини ҳимоя қилишга қаратилган куч ва ғайратига Совет Иттифоқи халқлари чуқур ҳурмат блан қарамоқдалар. **(Қарсаклар).**

Машҳур беш принципга асосланган совет-ҳинд муносабатлари социал-сиёсий системалари турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши ва дўстона ҳамкорлик қилиши мумкинлиги тўғрисидаги қоиданинг тўғрилигини исботлаб турган ёрқин далилдир. Бу муҳим қоида тарафдорлари ҳозирги вақтда тобора кўпаймоқда, шунинг учун ҳам мен умид билдириб айтмоқчиманки, ҳозирги вақтда халқаро проблемаларни музокаралар олиб бориш йўли блан тинч ҳал қилишга қарши бўлиб чиқаётганларнинг, ҳали ҳам ўз ташқи сиёсатини зўравонлик позициясига таяниб ўтказишга интилаётганларнинг кўпчилиги ҳам бу қоидани қабул қилажаклар.

Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик сиёсатидир, тинчлик учун, урушга қарши ва бошқа давлатларнинг ички ишларига чет давлатларнинг ҳарқандай аралашувига қарши актив ва изчил кураш олиб бориш сиёсатидир. **(Қарсаклар).** Биз улуғ устозимиз В. И. Лениннинг васиятларига амал қилиб, ўз сиёсатимизни барча халқларни ҳурматлаш принциплари асосига, ҳамма халқлар ўз иродалари ва манфаатларига мувофиқ равишда мустақил миллий ривожланиш ҳуқуқига эгадирлар, деган принцип асосига қурмоқдамиз. **(Қарсаклар).**

Совет Иттифоқи шунга асосланиб иш кўрмоқдаки, ҳарқандай агрессия халқларнинг ша'нига ва виждонига зиддир, жуда катта моддий бойликларни ва жаҳонда энг қимматли бўлган инсонлар ҳаётини емиришга олиб келади. Шу сабабли биз жанжалли халқаро проблемаларни ҳал қилиш воситаси сифатида урушни қат'иян рад қилмоқдамиз ва ҳал этилмаган масалаларни музокаралар олиб бориш йўли блан тинч ҳал қилиш тарафдоримиз. **(Давомли қарсаклар).**

Тинчликсевар кучларнинг, шу жумладан Ҳиндистон блан Совет Иттифоқининг бу йўлда биргаликда сарфлаган куч ва ғайратлари ҳозирдаёқ ижобий натижалар берди, жумладан, тўрт давлат ҳукуматлари Бошлиқлари Женева кенгашининг якунларида ўз ифодасини топди. Бу кенгаш ҳамкорлик руҳида ўтди ва халқаро кескинликни юмшатиш ҳамда тўрт давлат ўртасида ишончни тиклаш ишида муҳим роль ўйнади. Бу кенгаш қуролсизланиш, Европа хавфсизлиги ва Германия, Шарқ блан Ғарб ўртасида алоқаларни ривожлантириш сингари масалаларнинг тўрт давлат ташқи ишлар министрлари томонидан конкрет муҳокама қилиниши учун йўл очиб берди.

Тўрт давлат ташқи ишлар министрларининг яқинда тамом бўлган Кенгашида Совет Иттифоқи «Женева руҳида» иш олиб бориб, мана шу масалаларнинг ҳаммаси тўғрисида бир қарорга келишга интилди.

Ма'лумки, ҳозирги вақтда қуролсизланиш масаласи бутун инсониятнинг э'тиборини айниқса кўпроқ жалб қилмоқда, чунки, ҳам оддий типдаги қурол-яроғларнинг ва ҳам ялпи қирғин қуролларининг кўпайиб бораётганлиги халқларда ўз келажаги учун қаттиқ ташвиш туғдирмоқда.

Совет Иттифоқи қуролсизланишга ҳамда атом ва водород қуролини тамомила та'қиқлашга ҳамиша тарафдор бўлиб келди ва тарафдор бўлиб қолади. **(Қарсаклар).** Совет ҳукумати қуролсизланиш проблемасини ўз ташқи сиёсатининг биринчи даражали вазифаси деб ҳисоблаб, шу мақсадни рўёбга чиқариш учун бирнеча йиллардан бери курашиб келмоқда. Атом ва водород қуролини тақиқлашни, зўр бериб қуролланишни тўхтатишни қуролсизланиш масаласида асосий иш деб биламиз.

Совет Иттифоқи ўзининг яхши ниятли эканлигини кўрсатиб ва чинакам қуролсизланишга ҳамда атом ва водород қуролини тақиқлашга ҳаракат қилиб, АҚШ, СССР, Хитой Халқ Республикаси, Буюк Британия ва Франция қуроллик кучларининг даражаси масаласида, шунингдек атом ва водород қуролини батамом тақиқлашнинг кучга кириш муддатлари масаласида ғарб давлатлари томонидан шу йилнинг бошида қилинган таклифларга рози бўлди. Ғарб давлатлари, оддий типдаги қуролларни камайтиришнинг келишиб олинган нормасининг 75 проценти ҳажмида оддий типдаги қуроллар камайтирилмагунча ядро қуролини тақиқлашга рози бўлолмаймиз, деб айтдилар. Биз бу таклифни ҳам қабул қилдик.

Яна бунинг устига Совет ҳукумати сўздан кўра иш яхши деган қоидага амал қилиб, ўз қуролли кучларини 640 минг киши миқдорида камайтириш тўғрисида қарор қабул қилди ва ҳозирги вақтда бу қарор асосан амалга оширилиб бўлди, бу эса халқлар ўртасида ўзаро ишонч ўрнатиш ишига қўшилган жуда реал ҳиссадир.

Бизнинг таклифларимиз қурол-яроғларнинг камайтирилиши ҳамда атом ва водород қуролининг тақиқланиши устидан самарали контроль системасини барпо қилишни, шу жумладан бир давлатнинг иккинчи давлатга тўсатдан бўладиган ҳужумининг олдини олиш мақсадида тегишли давлатларнинг территорияларида контроль постлари вужудга келтиришни кўзда тутади. Бизга мутлақо равшандирки, контроль масаласи қуролсизланиш тўғрисидаги асосий масала блан боғланган ҳолда ҳал қилиниши лозим. Қуролсизланмасдан туриб, қуролсизланиш устидан контрольлик қилиш масаласини ҳал қилишга уриниш ақлга ва халқларнинг истак-орзуларига зид бўлиб тушади.

Афсуслар бўлсинки, қуролсизланиш ҳамда атом ва водород қуролини тақиқлаш масаласини тўхтаб ётган нуқтасидан силжитиш мақсадида бизнинг қилган ҳаракатларимиз ҳозирча ижобий натижаларга олиб келмади. Ҳақиқатда АҚШ, Англия ва Франция шу йилнинг бошида ўзлари таклиф қилган нарсалардан ҳозир воз кечдилар. Шуни қайд қилиб ўтишга тўғри келадики, қуролсизланиш масаласида ғарб давлатлари орқага тисарилмоқдалар, ўзларининг илгариги позицияларидан қайтмоқдалар ва ўзларининг янги таклифлари блан қуролсизланиш проблемасини, ҳеч бўлмаганда, ўн йил орқага сурмоқдалар.

Рўй берган қийинчиликларга қарамай, Совет ҳукумати атом, водород қуролини тақиқлашга ва қуролсизланиш проблемасини ҳал қилишга эришмоқ учун бундан буён ҳам ҳаракат қилаверади. **(Давомли қарсаклар).**

Ҳурматли жаноб депутатлар, Европада хавфсизлик масаласи тўғрисида ҳам бирнеча мулоҳазаларни айтиб ўтишни истар эдим. Европа Ҳиндистондан анча узоқда, лекин Европа жаҳоннинг шундай бир районидирки, унда бўлаётган воқиалар бирнеча асрлардан бери бутун дунёга ўз та'сирини ўтказиб келмоқда. Биринчи ва иккинчи жаҳон урушлари Европада бошланганлигини эслашнинг ўзи кифоядир.

Европада ҳарбий гуруҳлар мавжудлиги, Европадаги бирқанча давлатларнинг территорияларида эса четэл қўшинлари ва ҳарбий базалари борлиги ҳамма халқларда ҳозирги вақтда қонуний ташвиш туғдирмоқда. Неру жаноблари ҳам неча қайталаб айтиб ўтганидек, ҳарбий блоклар тузиш сиёсати тинчликка ва халқаро кескинликни юмшатишга олиб келмайди, балки давлатлар ўртасидаги муносабатларни кескинлаштиришга ва оқибат натижада урушга олиб келади. Ма'лумки, биз ҳам шундай фикрдамиз. **(Қарсаклар).**

Совет ҳукумати ҳарбий блоклар тузиш сиёсатига қарши ва тузилган блокларни тугатиш учун курашиб келмоқда. Биз Европадаги барча давлатларнинг, шунингдек, Америка Қўшма Штатларининг иштироки блан Европада коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтиришни таклиф қилган эдик. Ўтган йилиёқ биз тақдим этган бу таклифга қарши ғарб давлатлари э'тироз билдириб, бу нарса Шимолий Атлантик блокини бузиб юборади, дедилар, бу блок нуқул мудофаа мақсадларида тузилган деб да'во қилдилар. Шундан кейин биз НАТОга а'зо бўлиб киришни истаганлигимизни айтган эдик, ғарб давлатлари бизнинг бу таклифимизни рад қилдилар ва бу блан ўзларининг, НАТО мудофаа характеридаги ташкилот, деган да'волари нотўғри эканлигини исботлаб бердилар, бу гуруҳнинг бекик, агрессив характердаги гуруҳ эканлигини кўрсатдилар.

Совет ҳукумати ва Шарқий Европадаги бошқа давлатларнинг ҳукуматлари шу ҳолатни, шунингдек Германия Федерал Республикасини Шимолий Атлантик блокига қўшиб олган Париж битимлари тузилганлигини ҳисобга олиб, ўз хавфсизликларини та'минлайдиган қўшимча тадбирлар кўришга мажбур бўлдилар ва шу йилнинг кўкламида Варшава шартномасини имзоладилар.

Варшава шартномасини тузишга мажбур бўлдик. Бу шартнома ғарб давлатларининг тутган позициялари сабабли тузилди. Аммо Европа хавфсизлиги системаси барпо қилиниши ва ғарб давлатлари Шимолий Атлантик шартномасидан ва Париж битимларидан воз кечишлари бланоқ биз Варшава шартномасидан воз кечишга тайёрмиз.

Ҳарбий гуруҳлар тузиш ва уларни кенгайтириш сиёсати, шунингдек чет мамлакатларнинг территорияларида ҳарбий базалар қуриш ва бу ҳарбий базаларни сақлаб туриш халқаро ишонч ўрнатилишига ёрдам бермайди ва халқларнинг тинч ривожланиш йўлига қўйилган тўсиқ бўлади. Совет Иттифоқи буни ҳисобга олиб, Хитой территориясидаги ўзининг Порт-Артурдаги базасидан ва Финляндия территориясидаги Порккало-Удд базасидан воз кечди ва энди ўзга мамлакатларнинг территориясида унинг ҳечқандай ҳарбий базаси йўқ. **(Қарсаклар).** Чет давлатларнинг территорияларида ҳарбий базалари бўлган бошқа ба'зи давлатлар Совет Иттифоқидан ўрнак олганларида эди, бу, халқлар ўртасидаги муносабатларда бўлган кескинликни янада юмшатиш ишига қўшилган жиддий ҳисса бўлур эди, бу, «Женева руҳини» конкрет ишлар блан тасдиқловчи далил бўлур эди. **(Қарсаклар).**

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Ҳиндистон Республикаси парламентида нутқ сўзладилар

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Афсуски, бу соҳада ҳам муайян доираларнинг ўз амалий ишларида «Женева руҳида» иш кўришни истамаётганликларини кўрсатиб ўтишга тўғри келади. Буни жумладан, асосан Осиёга дахли бўлмаган мамлакатлар иштироки блан тузилган Шарқий-Жанубий Осиёни «мудофаа қилиш тўғрисида» деб аталган машъум шартнома ташкилотини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш йўлидаги уринишлар, шунингдек, Яқин ва Ўрта Шарқда, Ҳиндистон блан Совет Иттифоқи чегаралари олдида ҳарбий блок тузилганлиги кўрсатиб турипти. Бундай шароитда Совет ҳукумати тинчлик ва халқаро ҳамкорлик душманларининг найрангларига нисбатан алоҳида ҳушёр бўлиб туришни ўзининг бурчи деб ҳисоблайди.

Шу нарса шак-шубҳасиздирки, Германия проблемаси: Германия ҳарбий блокларда қатнашмайдиган тинчликсевар ва демократик давлат барпо қилиш йўлидан ривожланадими, ёки милитаризмни тиклаш ва ғарб давлатларининг ҳарбий гуруҳларига қўшилиш йўлидан борадими, деган проблема муҳим масалаларнинг биридир. Европада ва бутун дунёда тинчлик манфаатлари бирлаштирилган Германиянинг биринчи йўлдан — тинч ва демократик ривожланиш йўлидан боришини талаб қилади. Совет Иттифоқи ҳам герман масаласидаги ўзининг позициясини шу манфаатларга асосланиб белгиламоқда.

Биз кейинги ўн йил мобайнида Германияда икки давлат — Германия Федерал Республикаси ва Германия Демократик Республикаси вужудга келганлиги ва яшаб турган бу икки герман давлатининг турли ижтимоий тузумга эга эканлигидан иборат реал фактга ҳам асосланиб иш кўрмоқдамиз. Бизнинг фикримизча, герман проблемасини ҳал қилиш, аввало, герман халқининг ўзи бажарадиган ишдир, буюк давлатларнинг вазифаси эса унга Германияни тинч ва демократик ривожланиш йўлларида бирлаштиришда ёрдам беришдир. **(Қарсаклар).**

Совет Иттифоқи Умумгерман Кенгаши барпо қилиш тўғрисида таклиф киритди. Бу орган ҳозир Германияда яшаб турган икки герман давлатининг герман халқининг сиёсий, иқтисодий ва маданий турмуши соҳаларидаги, шунингдек, тинчликни мустаҳкамлаш ишида бошқа давлатлар блан ҳамкорлик қилиш соҳасидаги куч ва ғайратларини уйғунлаштириб тураолган бўлур эди. Мана шуларнинг ҳаммаси герман масаласини ҳал қилиш ва герман халқининг миллий манфаатларига ҳамда Европа хавфсизлиги манфаатларига мувофиқ равишда эркин сайловлар ўтказиш воситаси блан Германияни қайта бирлаштириш учун шароит туғдиришга ёрдам берган бўлур эди.

Кейинги ярим йил мобайнида Совет Иттифоқи Европада ишонч вазияти вужудга келтиришга ва тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам берадиган бирқанча янги муҳим тадбирларни амалга оширди. Совет Иттифоқи Югославия блан дўстона муносабатларни тиклаб олди ва бу дўстона муносабатлар муваффақият блан ривожланмоқда. Австрия блан давлат шартномаси тузилди ва у доимий бетарафлик йўлига тушиб олди. СССР блан Германия Федерал Республикаси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатиш тўғрисида битимга келинди. Совет Иттифоқи блан Германия Демократик Республикасининг муносабатлари тўғрисида шартнома тузилди ва бу шартнома Германия Демократик Республикасининг суверен ҳуқуқларини мустаҳкамлади. Совет ҳукуматининг бу тадбирлари қандай тадбирлар эканлиги ўз-ўзидан кўриниб турипти ва буни шарҳлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. **(Қарсаклар).**

Осиё ва бутун Шарқ мамлакатларидаги сиёсий вазиятнинг ниҳоят даражада ўзгарганлиги ҳозирги вақтнинг хусусиятидир. Шарқ халқларининг уйғониши ва сиёсий ҳаётга актив қўшилишидан иборат улуғ тарихий процесс рўй бермоқда. Бу процесс шахдам қадамлар блан бормоқда ва уни тўхтатиб қоладиган куч йўқ. Дуруст, баъзи бировлар ҳозирги вақтда Шарқда бўлаётган буюк тарихий силжишларни пайқамасликка, ёки назар-писанд қилмасликка уринмоқдалар. Броқ, бу буюк тарихий силжишлар давом этмоқда, яна бунинг устига бутун халқаро ҳаётга жуда катта таъсир ўтказмоқда ва муқаррар ўтказаверади.

Осиёдаги ҳозирги халқаро вазиятнинг характерли жиҳати шундадирки, Осиёда бирқанча проблемалар бор, бу проблемаларни ҳал қилмоқ учун жиддий куч ва ғайрат сарфлашга тўғри келади. Чунончи Ҳинди-Хитойдаги сиёсий аҳволни 1954 йилдаги Женева конференциясининг қарорларига мувофиқ равишда ҳал қилиш проблемаси хавотирлик туғдирмоқда. Совет иттифоқи шу қарорларнинг бажарилишига ҳормай-толмай ҳаракат қилаверади. **(Қарсаклар).**

Шундай қилиб, парламент депутатлари жаноблари, давлатларимизнинг ташқи сиёсатида кўпгина умумийлик бор. Оқибат натижада бизлар бир мақсадга, у ҳам бўлса халқаро кескинликни юмшатишга, тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашга, урушнинг олдини олишга ва инсониятни уруш даҳшатларидан халос қилишга, халқларга осойишта меҳнат қилишни ва тинч турмуш роҳатларидан баҳраманд бўлишни таъминлаб беришга интилмоқдамиз. Бундан кўра олижаноброқ иш бўлиши мумкинми? Шу юксак мақсадга эришмоқ учун ишласак арзийди, биздагиларнинг сўзи блан айтганда, енг шимариб ва кучимизни аямай меҳнат қилсак арзийди, деб айтсам сизларнинг ҳаммангиз менинг бу гапимга қўшиласиз деб ўйлайман. **(Давомли қарсаклар).**

Мамлакатларимизнинг ички ҳаёти туфайли туғилаётган вазифаларни ҳал қилишда ҳам бизларда кўпгина умумийлик бор.

Бизнинг халқимиз Октябрь революциясини қилганида ўз Ватанини иқтисодий ва маданий жиҳатдан ўзгартириш, уни индустриал социалистик давлатга айлантириш вазифасини ўз олдига қўйган эди. Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлиги остида бу тарихий вазифани муваффақият блан ҳал қилди.

Сизлар ўз йўлингиз блан бормоқдасиз. Сизларнинг олдингизда ҳам мустамлака ҳукмронлигини абадий улоқтириб ташлаган, ўз ватанини миллий экономикаси ривожланган ва турмуш даражаси етарли равишда юксак бўлган илғор давлатга айлантириш вазифалари турипти. Совет халқи Сизларнинг шу вазифаларни рўёбга чиқариш йўлида сарфлаётган куч ва ғайратингизни тўла тушунади ва бу ишингизга чин кўнгилдан хайрихоҳлик блан қарамоқда. **(Қарсаклар).**

Бизнинг фикримизча, ҳозирги вақтда иқтисодий ва маданий соҳаларда, шунингдек, илмий ва техника тадқиқотлари соҳасида совет-ҳинд ҳамкорлигини янада кенгайтирмоқ учун ҳамма имкониятлар мавжуддир. Хўжалик ва илмий-техника соҳасидаги тажрибаларимизни Сизлар блан баҳам кўришга тайёрмиз. **(Қарсаклар).** Бу, халқимизнинг истак ва интилишларига мос бўлиб тушади. Тенг ва ўзаро манфаатдорлик асосида мамлакатларимиз ўртасида савдо-сотиқни янада ривожлантирмоқ учун зарур негизларнинг ҳаммаси ҳам вужудга келтирилди. **(Давомли қарсаклар).**

Ҳиндистонга келган биринчи кунларимиз мобайнида мамлакатингизда биз кўришга муваффақ бўлган нарсаларнинг ҳаммаси биздаги шу қатъий фикрни таъкидламоқдаки, мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг янада ривожлантирилиши умумий ва хилма-хил манфаатларнинг мустаҳкам асосига қурилмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Ҳиндистон блан Совет Иттифоқи халқларининг манфаатлари йўлида, бутун дунёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида тинчликсевар мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик мустаҳкамлансин ва ривожлансин! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

* * *

Н. А. Булганин сўзлаб бўлгач, раислик қилучи Маваланкар Н. С. Хрушчевга сўз беради.

Н. С. Хрушчев нутқи

Раис жаноблари!

Парламент депутатлари жаноблари!

Ҳиндистон Республикаси Парламентида чиқиб сўзлаш шарафига бизни муяссар қилганингиз учун Сизларга чин кўнгилдан ташаккур билдиришга ижозат берингиз. **(Қарсаклар).**

Совет халқининг дўст Ҳиндистон халқига чуқур ҳурматини ва самимий хайрихоҳлик ҳисларини шахсан изҳор қилмоқ, унинг меҳнати ва турмуши блан танишмоқ учун Ҳиндистон Бош Министри Неру жанобларининг лутфан қилган таклифига биноан дўстона жавоб қайтариш визити блан Сизларнинг мамлакатингизга келдик. **(Гулдурос қарсаклар).**

Биз Сизларни табриклаётганимизга ва эрксевар, талантли буюк ҳинд халқига совет халқининг қизғин саломини топшираётганимизга хурсандмиз! **(Давомли қарсаклар).**

Ҳинд халқининг бизни қизғин ва чин қалбдан кутиб олганлиги бизнинг кутганимиздан ҳам зиёда бўлди. Сизларнинг халқингиз бизнинг делегациямизни кутиб олиш вақтида изҳор қилаётган самимий шодлик, дўстлик ҳисларини биз Совет Иттифоқи халқларининг барча катта ва кичик халқларга беғаразлик блан ва виждонан муносабатда бўлаётганлиги учун кўрсатилаётган мукофот деб қабул қиламиз. **(Қарсаклар).** Ҳинд халқи шу қадар жўшқинлик блан изҳор қилаётган бу меҳр-муҳаббат ҳисларини биз Совет Иттифоқи томонидан мустамлака қуллигига қарши кураш олиб бораётган халқларга кўрсатиб келинаётган актив мадад учун, бизнинг бутун дунёда мустаҳкам, узоқ давом этадиган тинчлик йўлида олиб бораётган курашимиз учун изҳор қилинаётган меҳр-муҳаббат ҳислари деб биламиз. **(Қарсаклар).**

Биз Ҳиндистоннинг турли тарихий жойларини бориб кўрганимизда, Ҳиндистоннинг меҳмондўст гражданлари блан учрашганимизда «Ҳинд ва Совет халқлари — биродардирлар!» деган ажойиб сўзларни жуда кўп эшитмоқдамиз ва ўқимоқдамиз. **(Қарсаклар).**

Бу сўзлар бизнинг бутун интилишларимизга ва бизнинг бутун фаолиятимизга мос бўлиб тушмоқда. Бугун шундай бўлмоқда, азиз дўстлар, асрлар бўйи ҳам шундай бўлиб қолади. Бизнинг халқларимиз ўз руҳлари блан ва ўзларининг бутун интилишлари блан туғишган биродарлардир. **(Гулдурос қарсаклар).**

Буерда, Сизларнинг Парламентингизда шуни айтмасдан ўтолмайманки, халқларимиз ўртасидаги дўстлик кўп асрлар давомида ривожланиб келди ва бу дўстлик ҳечқачон конфликтлар ва жанжаллар блан хираланган эмас. **(Қарсаклар).**

Эндиликда эса, Ҳиндистон ўзининг миллий давлат мустақиллигига эга бўлган бир вақтда, мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона алоқалар кундан-кунга мустаҳкамланиб бормоқда, бу эса халқларимизнинг ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушмоқда. Ҳиндистон блан Хитой томонидан эълон қилинган тинч-тотув бўлиб яшашнинг беш принципига мувофиқ бўлиб тушмоқда. **(Қарсаклар).** Эндиликда инсониятнинг кўпчилик қисми яшаб турган давлатлар, шу жумладан, улуғ халқлар — ҳинд, хитой ва совет халқлари яшаб турган давлатлар бу принципларга амал қилишга сўз бердилар. **(Қарсаклар).**

Ҳиндистон кўп асрлар давомида мустамлака ҳолатида бўлиб келди. Инсоният маданияти тарихига катта ҳисса қўшган Сизнинг ажойиб мамлакатингизни мустамлакачилар ҳуқуқсиз бўлиб яшашга маҳкум этган эдилар. Совет халқи ҳинд халқининг ўз ватанининг миллий мустақиллиги учун олиб борган курашига шунинг учун ҳам ҳамиша катта хайрихоҳлик блан қараб келдики, унинг ўзи ҳам ўтмишда четэл босқинчиларининг кўп қийноғига дучор бўлиб, азоб-уқубат чеккан эди.

Бизнинг донишманд устозимиз В. И. Ленин 1923 йилдаёқ ёзган мақоласида, ер юзидаги аҳолининг жуда катта кўпчилигини ташкил қилган Россия, Ҳиндистон, Хитой ва бошқа мамлакатлар ўзларини озод қилиш учун курашга ниҳоят даражада тезлик блан қўшилмоқдалар, деб айтган эди ва бу курашнинг ғалаба блан тугаши тўғрисида башорат берган эди. Ҳақиқатан ҳам башорат қилиб айтилган бу сўзларнинг тўғрилигини турмуш тўла исбот қилди.

Сизлар блан биз кўпгина халқларнинг турмушида тарихий бурилиш рўй берган, миллий-озодлик ҳаракатининг қудратли зарбалари остида мустамлакачилик системаси емирилиб бораётган замонда яшамоқдамиз. **(Қарсаклар).**

Ўзининг янги эркин ҳаётини муваффақият блан қураётган улуғ хитой халқи жуда катта тарихий ғалабаларга эришди. Бутун прогрессив инсоният буюк ҳинд халқининг ўз миллий мустақиллигини қўлга киритганлигини табриклади. Индонезия, Бирма ва бошқа мамлакатларнинг халқлари четэл ҳукмронлиги зулмини улоқтириб ташладилар. Шу мамлакатларнинг аҳолиси бутун инсониятнинг ярмидан кўпроғини ташкил қилади. Шу мамлакатларнинг халқларини ўзлари танлаб олган йўлдан яна четга буриб юбориш мақсадида мустамлакачиларнинг қилаётган уринишлари муқаррар барбод бўлади.

Ҳиндистоннинг давлат мустақиллигини ва миллий мустақилликни қўлга олганлиги катта тарихий ишдир. Совет халқи Ҳиндистон халқлари олдида эркин, мустақил ривожланиш йўли очилаётганлигини чуқур мамнуният ва хурсандлик ҳислари блан қайд қилмоқда. Улар ўз мустақил давлатини ривожлантириб, халқнинг моддий фаровонлигини ва маданиятини юксалтиришга, мамлакатни иқтисодий жиҳатдан тараққий эттиришга эришаоладилар. Бу улуғ вазифаларни амалга ошириш ҳинд халқининг ўз қўлидадир!

Совет кишилари ҳинд халқининг мустаҳкам ва узоқ давом қиладиган тинчликка интилаётганлигини жуда яхши тушунадилар, чунки тинчлик шароитидагина шу мақсадларга эришиш мумкин. **(Қарсаклар).**

Ижтимоий тараққиётнинг бориши шуни кўрсатмоқдаки, ҳарбир мамлакат чинакам мустақил бўлиб олмоқ ва ўз халқининг фаровон бўлишини таъминламоқ учун четэл капиталидан мустақил бўлган ва ривожланган ўз экономикасига эга бўлиши лозим. Тарихий тажрибанинг сабоғи шуки, мустамлакачиларнинг иқтисодий жиҳатдан камроқ ривожланган мамлакатларни қул қилиб олиш йўлидаги ҳаракатлари жуда хилма-хил формаларда намоён бўлиши мумкин. Улар шу мамлакатларнинг ўз саноатини ривожлантиришига ҳартомонлама тўсқинлик қилишга уринадилар, чунки улар, шу мамлакатларда ўз саноатининг вужудга келтирилиши, ўз интеллигенциясининг вужудга келтирилиши, халқнинг турмуш даражаси кўтарилиши илгари қарам бўлган мамлакатни мустаҳкамлайди ва унинг мустақил ривожланиш йўлидан боришига ёрдам беради, деб қўрқадилар. **(Қарсаклар).**

Биз Ҳиндистоннинг давлат раҳбарлари донишмандлик блан иш қилаётганликларини табриклаймиз, улар буни тушунмоқдалар, Ҳиндистоннинг мустақиллигига қай томондан хавф келиши мумкинлигини кўрмоқдалар ва шу хавфга қарши кураш олиб бормоқдалар.

Сизлар ўз ватанингизда қудратли саноатга эга бўлишингизни, мамлакатингизда илм, фан, маданият ва маориф ривожланишини, Ҳиндистон халқларига муваффақият ва бахт ҳамиша йўлдош бўлишини бизлар чин кўнгилдан истаймиз. Ҳарқайси мамлакатнинг халқи ўзининг ишларига бошқа давлатларни аралаштирмасдан, ўзи хоҳлаганича яшашга ҳақли, деб ҳисоблаб келган улуғ Лениннинг ўлмас таълимотига амал қилаётганлигимиз учун биз шундай деб айтмоқдамиз.

Бизни кўпинча, коммунизм идеяларини бошқа мамлакатларга экспорт қилишга уринмоқдасиз, деб айбламоқдалар, бизнинг ҳақимизда бошқа кўпгина бемаъни гапларни айтмоқдалар. Мазлум халқларнинг четэл босқинчиларининг зулмини улоқтириб ташлаш йўлидаги ҳарқандай уринишини Москванинг қўли блан қилинаётган иш, деб кўрсатмоқчи бўладилар. **(Кулги, қарсаклар).**

Совет халқи ўзи танлаб олган социализм йўлидан бориб, ўз тараққиётида катта муваффақиятларга эришди. Лекин биз жамиятни қайта қуриш соҳасидаги ўз идеяларимизни ҳеч кимга зўрлаб қабул қилдирганимиз йўқ ва зўрлаб қабул қилдирмаймиз. **(Давомли қарсаклар).**

Бас, шундай экан, Совет Иттифоқи тўғрисидаги бундай уйдирмаларни кимлар ва нима учун тарқатмоқда?.. деган савол туғилади. Бу уйдирмаларни реакцион доиралар уюштирмоқдалар, чунки, улар коммунизм хавфи бор, деган сохта сафсаталар блан одамларни чўчитмоқчи бўладилар, ҳарбий васваса туғдирмоқчи бўладилар. Улар бизнинг мамлакатимиз тўғрисидаги ҳақиқатнинг халқ оммаси орасига камроқ ёйилишини истайдилар, чунки Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи тўғрисидаги ҳақиқат реакция кучларини, мустамлакачиларни ўлдирадиган ҳақиқат, бир халқнинг иккинчи халқни қул қилишини, ўзгаларнинг меҳнатини эксплуатация қилишни абадийлаштиришни истовчиларни ўлдирадиган ҳақиқатдир. **(Давомли қарсаклар).**

Бу ҳақиқат шундан иборатки, Совет ҳокимияти — ишчилар блан деҳқонлар ҳокимияти — келганидан кейингина мамлакатимиз халқлари: руслар, украинлар, белоруслар, ўзбеклар, тожиклар, озарбайжонлилар ва бошқа миллатлар ҳамда халқлар ўз экономикаларини, ўз миллий маданиятларини ривожлантиришда чинакам эркинлик олдилар, ўзларининг ижодий кучларини ривожлантиришга муваффақ бўлдилар.

Совет Иттифоқи тенг ҳуқуқли 16 та иттифоқчи республикадан иборат бўлган, мустаҳкам равишда жипслашган кўпмиллатли давлатдир. Шу иттифоқчи республикаларнинг ҳарқайсиси ўзининг ривожланган халқ хўжалигига, ўзига хос миллий маданиятига эгадир. Бизнинг мамлакатимизда, СССР гражданларининг миллати ва ирқидан қатъи назар, уларнинг ҳаммаси тўла тенг ҳуқуқли эканлигига қаттиқ риоя қилинади. Гражданларнинг ҳуқуқларини бевосита ёки билвосита ҳарқандай йўл блан чеклаб қўйиш, ёки аксинча, гражданларнинг ирқига ёки миллатига қараб, уларга бевосита ёки билвосита афзалликлар бериш қонун блан жазоланади. Мамлакатимизнинг ҳамма халқлари битта аҳил оиладир. Совет давлатимиз кучларининг қудратли манбаъларидан бири халқлар дўстлигидадир.

Совет халқи чоризмни ағдариб ташлаганидан кейин нималар қилганлигини тўлиқ тасаввур қилмоқ учун лоақал қуйидаги мисолларни келтириб ўтиш мумкин: 1955 йилда СССРдаги бутун саноатнинг ялпи маҳсулоти 1913 йилдаги даражадан 27 баравар ошиб кетди **(қарсаклар)**, ишлабчиқариш воситаларини ишлаб чиқариш 60 баравар кўпайди **(қарсаклар)**, истеъмол буюмлар ишлаб чиқариш 11 баравар кўпайди **(қарсаклар)**, электр қуввати ишлаб чиқариш 86 баравар кўпайди **(қарсаклар)**, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 160 баравардан зиёдроқ кўпайди. **(Қарсаклар).**

Совет ҳукумати саноатни ривожлантириш блан бирқаторда қишлоқ хўжалигини юксалтиришга катта эътибор бермоқда. Деҳқонлар колхозларга бирлашиб, механизация ёрдами блан қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришда анча муваффақиятларга эришдилар.

Эндиликда Совет Иттифоқи юксак даражада тараққий қилган индустриал давлатдир ва у иқтисодий ривожланишда техника жиҳатидан энг илғор капиталистик мамлакатлар даражасида турипти.

Мамлакатимизда маданиятни ривожлантиришда ғоят катта юксалиш бўлганлигини бутун дунё эътироф қилмоқда. Октябрь революциясига қадар чор Россиясида аҳолининг 76 проценти саводсиз бўлган бўлса, иккинчи жаҳон урушига қадар бизнинг мамлакатимизда саводсизлик асосан тугатилди. Бу йил СССРдаги бошланғич еттийиллик, ўрта мактабларда, катталар учун очилган мактабларда, меҳнат резервлари системасида, техникумларда қарийб 35 миллион ўқувчи ўқитилмоқда. 1 миллион 700 мингдан кўпроқ киши олий ўқув юртларида ўқимоқда.

Совет ҳокимиятининг биринчи йилларидаёқ бизнинг мамлакатимизда оммавий мактаблар ташкил этилган эди, ишчи факультетлари очилган эди, буларга ҳатто баъзан чаласавод ишчилар ва деҳқонлар ҳам кириб, кунт блан ўқиб, ўрта маълумот олар, кейин эса олий маълумот ҳам олиб чиқар эдилар. Эндиликда бизда чинакам халқ интеллигенциясининг ажойиб кадрлари ўсиб етишди. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқининг халқ хўжалигида олий ва ўрта махсус маълумотли 5 миллион 500 мингдан кўпроқ мутахассис ишламоқда. Мамлакатда 217 мингга яқин умумий таълим мактаблари, 3.796 техникум ва бошқа ўрта махсус ўқув юртлари, 798 та олий ўқув юрти бор. СССРда яқин йиллар ичида умумий ўрта, ўнйиллик таълимни амалга оширмоқ учун ҳозирги вақтда бутун шароит вужудга келтирилган.

Бизнинг мамлакатимизни ҳали жаннат деб бўлмайди, албатта. Бизда ҳали кўпгина камчиликлар бор. Лекин биз бу камчиликларни кўриб турибмиз ва уларни тезроқ тугатмоқ учун ҳамма чораларни кўрмоқдамиз.

Турли мамлакатларнинг арбоблари блан суҳбатлашганимизда, четэл матбуоти блан танишганимизда, кўпинча, Совет Иттифоқининг Коммунистик партияси тўғрисида нотўғри тасаввур туғилаётганига дуч келямиз. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари бўлганим учун бу масалага бироз тўхталиб ўтмоқчиман.

Ҳа, Совет Иттифоқининг Коммунистик партияси тўғрисида кўпгина ҳархил афсоналар тарқатилмоқда. Бунга таажжубланмаса ҳам бўлади, чунки бизнинг партиямиз халқ оммасини бутунлай янги жамият қуришга — эски, капиталистик жамиятга тубдан қарама-қарши бўлган коммунистик жамият қуришга уюштирмоқда ва жипслаштирмоқда.

Сизлар мени пропаганда қилиш блан шуғулланаётир деб гумон қилмассизлар, деб ўйлайман. **(Кулги, қарсаклар).** Биз идеялар масаласи — фақат ҳарқайси халқнинггина эмас, шу блан бирга ҳарбир кишининг ҳам виждони, дунёқарашига доир масаладир, деб ҳисоблаймиз. Ахир бизнинг мамлакатимизда ҳам Коммунистик партияга аъзо бўлмаган одамлар бор-ку. Совет Иттифоқидаги икки юз миллион аҳолидан Коммунистик партия сафларида 8 миллион киши, комсомол сафларида қарийб 18,5 миллион киши бор. **(Залда жонланиш).** Демак, бизнинг мамлакатимизда партия ёки комсомол аъзоси бўлмаганлар жуда кўп, зотан биз ҳаммани партия ва комсомолга аъзо қилиб олишга ҳам интилаётганимиз йўқ. Лекин мамлакатимизнинг бутун аҳолиси Коммунистик партия теварагига бирлашган, уни ҳақли равишда ўзининг ташкилотчиси ва йўлбошчиси деб билади. Мамлакатимизда халқ блан партия бир-биридан ажралмасдир.

Идеялар масаласи, эътиқодлар масаласи ҳарбир кишининг шахсий масаласидир. СССРда коммунистлар ҳам, партиясизлар ҳам, атеистлар ҳам, диндорлар ҳам халқ бахти-саодати учун биргаликда ва аҳил бўлиб ишламоқда. Диний расм-русмларни адо этишда гражданларнинг ҳаммаси эркиндир. Виждон эркинлиги ва динга ишониш эркинлиги фақат эълон қилинибгина қолмасдан, шу блан бирга, СССР гражданларининг конституцион ҳуқуқи тариқасида давлат томонидан қатъий равишда таъминланмоқда. **(Қарсаклар).** Совет гражданлари орасида христианлар ҳам, мусулмонлар ҳам, будда динидагилар ҳам, баптистлар ҳам, бошқа динларга ишонучилар ҳам бор.

Ҳозирги замон жамияти тараққиётининг қонуниятларини ҳаммадан кўра чуқурроқ ва яхшироқ тушунган улуғ устозимиз Ленин Коммунистик партияни ишчилар синфининг авангарди қилиб, Россия халқларининг энг илғор қисми қилиб тузди. У ишчилар синфининг, меҳнаткашлар оммасининг гигант кучларига баҳо бериб, уларни Россия халқларини кишанлаб олган қулдорлик-крепостнойлик ва капиталистик тартибларга қарши қатъий штурмга отлантирди. Ленин буни фақат мамлакатимиз халқларининг эркинлиги ва бахтиёр бўлиши учунгина қилган эмас, у ўзи қилган бу иш бошқа мамлакатлар халқларига ҳам манфаатли бўлиб чиқишини билар эди.

Улуғ Октябрь революцияси бутун инсоният ҳаётида янги эрани бошлаб берди. Жавоҳарлал Неру ўзининг «Ҳиндистоннинг кашф қилиниши» деган китобида ёзганидек, «Совет революцияси кишилик жамиятини анча олдинга силжитди ва шундай ёркин алангани ёқдики, бу алангани ўчириш мумкин эмас. **(Қарсаклар).** У шундай янги цивилизациянинг фундаментини қурдики, жаҳон шу цивилизацияга қараб ҳаракат қилиши мумкин». Биз бу сўзларга тўла қўшиламиз.

Бу революция давомида кўпгина ортиқча қурбонлар бўлди, дейишади. Лекин бу гап унчалик тўғри эмас. Октябрь социалистик революцияси қон энг кам тўкилган революция бўлди. **(Қарсаклар).** Ишчилар синфи ҳокимиятни ўз қўлига олгандан кейин ўзини асрлардан бери қийнаб келганларни ва золимларни кўр-кўрона жазолайбергани йўқ. Ҳатто Октябрь революциясидан кейинги дастлабки ойларда подшонинг реакцион генералларидан кўплари товба қилиб сўз берганликлари учун қўйиб юборилабердилар, кейин улар ўзлари берган сўзларини хоинлик блан бузиб, қўлларига қурол олиб ўз халқларига қарши ҳужумга ўтдилар. Совет республикасига сулҳ керак эди, шунинг учун ҳам Ленин, ишчи-деҳқонлар ҳукумати бу сулҳни эълон қилдилар.

Лекин бизни қонли кураш йўлига киришга мажбур этдилар. Бу йўлни биз танламаган эдик. Франция, Англия, Америка, Япония ва бошқа интервенциячиларнинг тиш-тирноғигача қуролланган армиялари Совет Россиясига қарши юборилган эди, бу пропаганда эмас, балки тарихий фактдир.

Халқимиз мажбуран бу урушга тортилди, бу уруш халқимизга қимматга тушди. Лекин такрор айтаманки, бу йўлни биз танламаган эдик. Бизга ҳужум қилган эдилар, Совет давлатини бўғиб ташламоқчи, мамлакатимизни парчалаб ташламоқчи бўлган эдилар.

Биз тиш-тирноғигача қуролланган душманнинг сони кўп кучлари олдида бош эгмадик ва таслим бўлмадик, мана шунинг ўзи ҳам Лениннинг шарафли иши эмасми. Коммунистик партиянинг, бутун халқимизнинг шарафли иши эмасми, ахир! Ишчилар синфи, кўпмиллатли мамлакатимизнинг ҳамма халқлари ўзининг коллектив йўлбошчиси — Коммунистик партия теварагига жипслашдилар, муқаддас Ватан урушига қўзғолдилар, душманлар тор-мор келтирилди, Совет давлати эса озод халқларнинг қудратли кучи бўлиб мустаҳкам қарор топди. **(Қарсаклар).**

Совет халқи узоқ кутилган тинчликни қўлга киритгач, ўз мамлакатини тинчлик блан қайта қуришга битмас-туганмас ғайрат блан киришди ва бу ишда катта муваффақиятларга эришди. Биз тинч меҳнат қилаётган бўлсак ҳам, лекин реакция кучларининг тинчимаганини билар эдик. Халқ ўз меҳнатининг меваларидан баҳраманд бўлаётган Совет мамлакатининг яшаб турганлигидан душманлар қўрқиб, қутирган ит — гитлерчилар фашизмини мамлакатимиз устига ташладилар. Фашистлар босқинининг оқибати нима бўлганлиги ҳаммага яхши маълум. Эркин инсониятга даҳшатли хавф бўлган нацизм тор-мор келтирилди, Гитлер эса чириб йўқ бўлиб кетди.

Иккинчи жаҳон уруши мамлакатимизга жуда катта вайронликлар келтирди. Ўз Коммунистик партиясидан илҳом олаётган совет халқи бу сафар ҳам қийинчиликлар олдида чекинмади. У, урушнинг оғир оқибатларини тамомила тугатди. Совет кишилари янги фабрикаларни, заводларни, жаҳонда энг катта гидроэлектр станцияларни мисли кўрилмаган ғайрат блан қурмоқдалар.

Мен Сизларга ривожланишнинг совет йўлини қабул қилдирмоқ учун бу гапларни гапираётганим йўқ, балки халқимиз ҳарқанча қийин бўлса ҳам, лекин олижаноб йўлни босиб ўтганлиги тўғрисида, бунинг натижасида бизнинг халқимиз жуда катта муваффақиятларга ва ғалабаларга эга бўлганлиги тўғрисида Сизлар тўла тасаввур ҳосил қилингиз деган мақсад блан бу гапларни гапираётирман. Биз шу йиллар мобайнида катта тажриба ортдирдик. Мабодо Сизлар хўжалик ва маданиятнинг айрим тармоқларида эришган тажрибаларимиздан бирор даражада фойдаланмоқчи бўлсангиз, бизлар ўз тажрибаларимизни дўстлик, беғаразлик блан бажонидил Сизлар блан баҳам кўрамиз ва Сизларга қўлимиздан келган ёрдамни берамиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Бизнинг халқимиз жуда катта яратувчилик иши блан машғул. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқи халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини кескин равишда юксалтириш программасини амалга оширмоқда. Бундан мақсад Совет Иттифоқининг экономикасини ва маданиятини яшнатишга, халқнинг моддий фаровонлигини янада оширишга эришишдир.

Фақат тинчлик йўлида қилинаётган ишларгина бизни қувонтиради ва руҳлантиради. Биз тинчлик учун ва мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни тинч ривожлантириш учун курашишдан чарчамаймиз. Броқ, шуни айтиш кераккки, тинчликни мустаҳкамлаш ишида бошқа бирқанча мамлакатлар бизни кўпинча лозим даражада маъқуллаётганлари ва қўллаб-қувватлаётганлари йўқ.

Биз халқлар ўртасида савдо-сотиқ муносабатларини ва маданий алоқаларни ҳартомонлама ривожлантириш тарафдоримиз. Совет ҳукуматининг халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш йўлида куч ва ғайрат сарфлаётганлиги бутун дунёга маълум. Биз тинчлик тарафдоримиз, давлатларнинг ички ижтимоий тузилишидан қатъи назар, уларнинг тинч-тотув яшашларига тарафдормиз. Буни давлатимизнинг ташқи сиёсат соҳасидаги ҳамма тадбирлари яққол кўрсатиб турибди.

Тўрт давлат ҳукуматлари Бошлиқларининг Женевадаги Кенгаши халқаро ҳаётда муҳим воқиа бўлди. Бу Кенгаш туфайли халқаро кескинлик маълум даражада юмшади. Тўрт давлат ҳукуматлари Бошлиқларининг Директиваларини амалга ошириш юзасидан Женевада шу давлатлар ташқи ишлар министрларининг яқинда Кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда катта натижаларга эришилмади, чунки министрлар олдида бир ўтиришда ҳал қилиш қийин бўлган жуда мураккаб вазифалар турган эди. Лекин биз ҳукуматлар Бошлиқларининг Женевадаги кенгашида белгилаб берилган йўлдан бориб, мураккаб халқаро проблемаларнинг ҳаммасини ҳал қилишда қадамба-қадам олға бориб, халқаро кескинликни янада юмшатишга эришамиз, биз бунга аминмиз.

Женева руҳи баъзи бировларга ёқмаётганлигидан кўз юмолмаймиз. Баъзи давлатларнинг муайян доиралари зўравонлик позициясига асосланган машъум сиёсатни, атом қуроли блан дўқ қилиш сиёсатини ўтказишга ҳали ҳам уринмоқдалар, бу сиёсат ҳозирги замон цивилизациясига иснод келтирадиган сиёсатдир.

Иккинчи жаҳон урушидан кейин реакцион доиралар бизни атом бомбаси блан қўрқитмоқчи бўлдилар, бизни итоатда тутмоқчи бўлдилар. Лекин маълумки, бундан ҳечбир натижа чиқмади. Совет олимлари атом энергиясини ҳосил қилиш сирини топиб олдилар. **(Қарсаклар).** Четэллардаги баъзи урушқоқ арбобларнинг агрессив ниятларини бостирмоқ учун биз атом ва водород бомбалари ясашга мажбур бўлдик. Лекин бу қуролни вужудга келтирганимиздан кейин биз дарҳол, бу қурол ҳечқачон ишлатилмаслигини истаймиз, деб айтдик. Совет Иттифоқи атом энергиясини жаҳонда биринчи бўлиб тинч ривожланиш ишига хизмат қилдирди. Биз атом ва водород қуролини ишлатишни ва ишлаб чиқаришни тақиқлаш тўғрисидаги таклифни, ҳукуматлар бу қуролни ишлатмаслик тўғрисида тантанали ваъда берсинлар деган таклифни киритган эдик. Лекин ғарб давлатлари бу таклифга шу вақтгача рози бўлмаётирлар.

Реакция кучлари тинчлик ишини барбод қилмоқ учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Лекин биз аминмизки, тинчликка интилаётган халқлар ва кишилар албатта ғалаба қиладилар, чунки халқлар ўртасида тинчлик бўлиши бутун прогрессив инсониятнинг орзусидир. Бу ишда бизнинг Ҳиндистон каби яхши иттифоқчимиз борлигига хурсандмиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Совет халқи, бошқа мамлакатларнинг халқлари ҳинд халқининг ва Ҳукуматининг тинчлик учун, янги уруш хавфига қарши кураш ишига қўшаётган катта ҳиссасига юксак баҳо бермоқдалар. Ҳиндистон Кореяда ва Ҳинди-Хитойда урушни тўхтатмоқ учун актив курашди. **(Давомли қарсаклар).** Тўсқинликлар қилинаётганига қарамай, Ҳиндистон Кореяда ва Вьетнамда тузилган яраш шартларига риоя қилиниши устидан контроллик қилишдан иборат ўзининг қийин, лекин фахрли халқаро мажбуриятини бажариб келмоқда.

Ҳозирги дунёда мураккаб ва ҳал қилинмаган проблемалар ҳали кўп. Тинчлик ишини сақлаб қолмоқ ва мустаҳкамламоқ учун кўп куч сарф қилишга, зўр бериб ва сабр блан ишлашга тўғри келади, лекин биз бу олижаноб ишнинг тантана қилишига қатъий ишонганмиз.

Раис жаноблари! Депутат жаноблар!

Шу нарсани мамнуният блан қайд қилишимиз мумкинки, кейинги вақтларда мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар анча кучайди. **(Давомли қарсаклар).** СССР блан Ҳиндистон ўртасида ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларнинг кенгайиб бораётганлиги катта перспективаларга эгадир, ҳеч шубҳасиз, бу, халқларимизнинг бир-бирига янада яқинлашувига ёрдам беради. 1953 йилда имзоланган совет-ҳинд савдо битими асосида савдо-сотиқ муваффақият блан ривожланиб бормоқда. **(Қарсаклар).** Совет Иттифоқининг ёрдами блан Ҳиндистонда йилига 1 миллион тонна пўлат ишлаб берадиган металлургия заводи қуриш тўғрисида шу йил тузилган битим иқтисодий алоқаларимизни мустаҳкамлаш ишига қўшилган муҳим ҳиссасидир деб ўйлаймиз. **(Қарсаклар).** Совет ишчилари ва инженерлари шу қурилиш блан боғлиқ бўлган заказларни бажаришга катта хурсандлик блан киришдилар. Биз Ҳиндистон Республикаси блан Совет Иттифоқининг раҳбар арбоблари ўртасида ўрнатилган шахсий алоқага катта аҳамият бермоқдамиз. Ҳиндистон Бош Министри Неру жанобларининг Совет Иттифоқига қилган сафари совет халқининг онгида чуқур из қолдирди. **(Давомли, гулдурос қарсаклар).**

Совет кишилари Ҳиндистоннинг кўпасрли жуда бой маданиятига ғоят катта қизиқиш блан қарамоқдалар. Ҳинд ёзувчиларининг кўпгина асарлари рус тилига таржима қилинди. Улуғ Ҳинд ёзувчиси ва жамоат арбоби Рабиндранат Тагорнинг ажойиб асарлари мамлакатимизда катта муваффақият қозонди. **(Қарсаклар).** Ҳозирги замон ҳинд ёзувчиларининг китоблари бизда жуда катта қизиқиш блан ўқилмоқда. **(Давомли қарсаклар).** Совет ҳокимияти йилларида Ҳиндистон бадиий адабиёти асарларининг Совет Иттифоқида нашр этилган умумий нусхаси 2 миллиондан ошиб кетди. **(Қарсаклар).** Ўз мамлакатини, Ҳиндистоннинг буюк халқини жуда яхши билган ва Сизларнинг тарихингизда катта роль ўйнаган Маҳатма Гандининг асарлари рус тилига таржима қилинди. **(Давомли қарсаклар).** Отоқли давлат ва сиёсат арбоби, Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг «Ҳиндистоннинг кашф қилиниши» деган китоби бизнинг мамлакатимизда жуда кўп нусхада нашр этилди. **(Қарсаклар).**

Биз маданият ва санъат соҳаларида ҳартомонлама ва кенг алоқа бўлишига, техника ва илм-фан соҳасидаги муваффақиятларнинг айирбошланишига тарафдормиз. Совет кишилари ҳиндистонли дўстларимизнинг мамлакатимизга келишларини ҳамиша хурсандлик блан кутиб оладилар. **(Қарсаклар).** Бир-биримизни қанчалик яхши билсак, бир-биримизга қанчалик яхши ёрдамлашсак, бизнинг дўстлигимиз шунчалик мустаҳкам бўлади, бутун дунёдаги тинчлик кучлари шунчалик бақувват бўлади. **(Давомли қарсаклар).**

Сизлар ва Сизларнинг меҳмондўст халқингиз бизнинг делегациямизни қизғин, дўстона қабул қилиб олганлигингиз учун Сизларга ташаккур айтишга ижозат берингиз. Ҳиндистоннинг дўст халқига чин кўнгилдан бахт тилаймиз ва унинг яйраб яшашини истаймиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Яшасин улуғ ҳинд халқи! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Яшасин Ҳиндистон блан Совет Иттифоқи халқларининг дўстлиги! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Яшасин бутун дунёда тинчлик! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

* * *

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг нутқлари ҳинду тилига таржима қилинди ва парламент аъзолари бу нутқларни катта эътибор бериб тингладилар.

Раислик қилучи Г. В. Маваланкар совет меҳмонларига совет халқининг идеалларини ва муваффақиятларини Ҳиндистон парламенти аъзоларига шу қадар ёркин ва равшан сўзлар блан тасвирлаб берганликлари учун ташаккур билдирди ва мажлисни ёпиқ деб эълон қилди.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Деҳлида бўлиши

ДЕҲЛИ, 21 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг А'зоси Н. С. Хрушчев бугун эрталабки вақтларини Деҳлидаги ҳинд болалари блан учрашишга бағишладилар.

Учрашув программаси «Миллий интизом ташкилоти» деган болалар ташкилоти а'золарининг паради блан бошланди. Эрталаб соат 9 да Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев, шунингдек Ҳиндистон бош министри Жавоҳарлал Неру. Ҳиндистон вице-президенти Сэрвапалли Радхакришнан ва бошқа расмий шахслар болалар паркига келдилар. Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев болаларнинг гулдурос олқишлари остида гул япроқлари тўшалган йўлдан юриб, трибунага чиқдилар. Парад бошланди. Парадда 2500 бола қатнашди. Парадга қўмондонлик қилаётган ўғил бола Н. А. Булганинга ва Н. С. Хрушчевга рапорт беради. Сўнгра оммавий «Лезим» рақси ва қизларнинг «Гарба» рақси ижро этилади. Ёшлар групгаси энг мураккаб гимнастика машқларини ижро этади.

Параднинг охирида Ҳиндистон давлат гимни куйланди.

Сўнгра Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев бош министр Ж. Неру блан бирликда болаларнинг скаутлар ташкилоти лагерига меҳмон бўлиб борадилар. Болалар совет меҳмонларининг болаларнинг қандай дам олаётганликларига ва ўйин-кулгилар блан шуғулланаётганликларига бунчалик э'тибор берганликларига ниҳоят даражада хурсанд бўлдилар. Деҳли штатидаги скаутлар ташкилотида а'зо бўлган болаларнинг сони 14 мингдан кўпроқдир, улардан 5 мингдан кўпроқ бола бу йил шу лагерьда бирнеча кун туриб дам олдилар.

Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчев лагерьни томоша қилиб юрган вақтларида скаутлардан 4 минг бола лагерь марказидаги катта майдонда тўпланадилар. Гимнастика машқлари, ўйинлар, ашулалар бошланади. Ёш ўт ўчирувчилар машқ учун қилинган ёнғинни тез ва эпчиллик блан ўчирадилар. Скаутларнинг вакиллари Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевга скаутларнинг галстукларини боғлаб қўядилар ва уларга скаутларнинг қўли блан ясалган совғаларни тақдим этадилар.

Бутунҳиндистон скаутлар ташкилотининг комиссари Х. Кундзру нутқ сўзлаб, Н. А. Булганинга ва Н. С. Хрушчевга лагерьни келиб кўрганликлари учун ташаккур билдиради. Сўнгра Н. С. Хрушчев скаутларга қарата нутқ сўзлайди.

Деҳли штатидаги скаутларнинг 21 ноябрьдаги сборида Н. С. Хрушчев нутқи

Менга ўз номимдан, дўстим Николай Александрович Булганин номидан ва Сизларнинг ажойиб мамлакатингизга қилаётган бу сафаримизда бизга ҳамроҳ бўлиб келган дўстларимиз номидан Сизларни табриклашимга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

Биз бош министр Неру жанобларига сизларнинг гўзал мамлакатингизга келишни таклиф қилганлиги учун алоҳида ташаккур билдирамиз.

Биз бу лагерьда сизларнинг турмушингиз блан бироз танишдик. Сизларнинг турмушингиз ёш пионерлар деб аталган ўз ташкилотининг сафларида уюшган болаларимизнинг лагерь ҳаётини бизга кўп жиҳатдан эслатди. Менга айтишларига қараганда, сизлар лагерьда яшашни жуда севар экансиз. Бизнинг мамлакатимизда ҳам ёзлик лагерьларга борган болалар лагерьда яшашни ўзлари учун катта завқ деб ҳисоблайдилар.

Сизлар бу лагерьда дам олибгина қолмасдан, шу блан бирга, меҳнат қилишни ҳам ўрганаётганлигингиз бизларга жуда ёқди. Бу — жуда яхши нарса. Фақат меҳнатгина одамнинг руҳини олийжаноб қилади ва унга яшаш учун керак бўладиган ҳамма воситаларни беради. Кимки, фойдали меҳнат блан шуғулланмаса, у инсон ақлзаковати блан яратилаётган нарсаларнинг ҳаммасида қатнашучи киши бўлмайди.

Мен Сизларга яна бир нарсани айтмоқчиман. Буерда скаутлар раҳбари сўзга чиққанида у бизларга сизларнинг олдингизга келганлигимиз учун ташаккур билдирди. **(Қарсаклар).** Аммо мен шуни айтмоқчиманки, бизнинг бу сафаримиз бизнинг томонимиздан кўрсатилган қандайдир илтифот эмас, балки заруриятдир. Биз мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлашимиз лозим.

Улуғ мамлакатингизга мустақиллик олиб беришга муваффақ бўлган оталарингиз катта ҳурматга сазовордирлар, шунинг учун ҳам халқ улар кўрсатган хизматни муносиб равишда қадрламоқда. Мамлакатингизнинг Неру жаноблари бошчилигидаги ҳукумати мустақил сиёсат юритиб, Совет Иттифоқи блан энг соз, яхши муносабатлар бошлади. **(Қарсаклар).** Бу муносабатлар, асосан, бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлаш сингари олийжаноб иш учун биргаликда олиб борилаётган курашга асослангандир.

Шундай қилиб, бизнинг дўстлигимиз жуда бақувват фундаментга қурилган дўстликдир **(гулдурос қарсаклар)** ва бу дўстлик муваффақият блан ривожланаберади.

Биз сизларнинг ютуқларингизга қувонмоқдамиз. Сизларнинг ҳарбир ютуғингизга, жумладан, биринчи бешйиллик планингизни муваффақиятли бажарганингизга қувонмоқдамиз. Ҳозир сизлар иккинчи бешйиллик планни яратишга киришдингиз. Бу вазифа катта аҳамиятга эгадир. Бу вазифанинг икки жиҳати бор: қишлоқ хўжалигини юксалтиради ва саноатни мустаҳкамлайди ҳамда ривожлантиради.

Қишлоқ хўжалигини юксалтирмасдан туриб, саноатни ривожлантириш планини муваффақиятли бажариб бўлмайди. Заводлар ва фабрикалар барпо қилмоқ учун галла, кийим-кечакка ва инсоннинг умр кечирмоғи учун зарур бўлган ҳамма нарсаларга эга бўлмоқ керак. Ҳиндистон аҳолиси жуда кўп бўлган мамлакатдир. Шунинг учун ҳам унинг озиқ-овқатга ва биринчи даражада зарур бўладиган товарларга эҳтиёжи йилдан-йилга тобора кўпая бориши шубҳасиздир.

Лекин иккинчи томондан, саноатни ривожлантирмасдан туриб, қишлоқ хўжалигини юксалтириш вазифасини муваффақиятли ҳал қилиб бўлмайди. Машинасозлик эса саноатни ривожлантиришнинг ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг жонидир. Албатта, ишлаб турган филни томоша қилиш яхши гап, мен буни кинода кўрганман. Лекин трактор, автомашина, паровоз кучлироқдир, бу машиналар одамга кўпроқ итоат қилади. Биз буни ўз тажрибамизда кўриб билганмиз: бизнинг мамлакатимизда филлар йўқ, лекин биз илгари ҳўкизлар ва отлар блан ишлар эдик, уларнинг ўрнига машиналарни ишлатадиган бўлганимиздан кейин ишимиз жуда яхшиланиб кетди.

Сизлар иккинчи бешйилликда саноатингизни ривожлантиришни мўлжалламоқдасиз. Бу иш жуда муҳимдир. Биз совет кишилари ўз тажрибамиздан биламизки, саноатни ривожлантиришнинг ҳамма жиҳатдан жуда катта аҳамияти бор. Бунда шуни айниқса эсда тутиш муҳимдирки, қўлга киритилган эркинликни ҳимоя қилмоқ керак. Мамлакатнинг тўла мустақил бўлишини та'минлайдиган шароит вужудга келтирмоқ учун яхши саноатдан иборат бақувват фундамент яратиш ва унга таяниш зарур.

Бунда биринчи навбатда ўз кучингга таяниб иш кўриш жуда муҳимдир, чунки ба'зи бой мамлакатлар бошқаларга ёрдам кўрсатиш блан шу ёрдамни олаётган мамлакатларни ўзларига бўйсундирмоқчи бўладилар.

Сизлар руҳингиз бақувват кишиларсиз. Бу эса ҳамма капиталлардан ҳам қиммат турадиган нарсадир. Шунинг учун ҳам халқингизнинг мана шу бақувват мағрур руҳи халқ хўжалигини ривожлантиришга, ўз саноатига таянадиган бўлса, сизлар яна ҳам бойиб кетасиз.

Мен яна бирнеча сўз айтмоқчиман. Бизнинг ҳукуматимиз блан сизларнинг ҳукуматингиз ҳозирги вақтда жуда аҳил бўлиб яшамоқдалар. **(Қарсаклар).** Биз бу аҳилликка сизларнинг ажойиб йўлбошчингиз Неру жанобларининг фаолияти кўп жиҳатдан сабаб бўлди деб ҳисобламоқдамиз **(қарсаклар).**

Биз буерга келгач, шаҳрингизнинг кўчаларига осиб қўйилган кўпгина яхши шиорларни кўрдик. Бу шиорларда: «Ҳиндистон блан СССР абадий дўст бўлсинлар» дейилган. Биз абадий дўстлик тарафдоримиз. **(Гулдурос қарсаклар).** Лекин бу дўстликни ўрнатган бизлар ёшимиз кексайиб қолган кишилармиз. Ёшлар! Келажак сизларники. Ўрнатилган бу дўстона муносабатни сизлар давом эттиришингиз лозим **(қарсаклар),** бу дўстона муносабатларни мустаҳкамлашингиз ва авлод-авлодларга топширишингиз лозим. **(Гулдурос қарсаклар).**

Мана бу сизлар завқланиб гапираётган абадий дўстликнинг бошланиши бўлади.

Сизга энг яхши истакларни рўёбга чиқаришни тилаймиз. Катталарга иккинчи бешйилликни бажаришда муваффақиятлар тилаймиз. Сизларнинг яхши ўқишингизни, фойдали олийжаноб меҳнатга тайёрланишингизни, ўз ватанингизга ҳалол хизмат қилишингизни, уни мустаҳкамлашингизни ва омон сақлашингизни тилаймиз.

Сизларга муваффақиятлар тилаймиз! **(Гулдурос, узоқ давом қилган қарсаклар).**

* * *

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев скаутлар лагерини кўриб бўлганларидан кейин, миллий физика илмий-тадқиқот институтига қараб йўл олдилар. Совет меҳмонлари тушган автомашиналар шаҳарнинг Ражендра Нагар ва Пате Нагар районларидаги кўчалардан ўтганида, бу районларнинг аҳолиси Н. А. Булганинни ва Н. С. Хрушчевни қизғин табриклаб турди.

Ҳиндистоннинг етакчи физикларидан бири бўлган К. С. Кришнан раҳбарлик қилаётган физика илмий-тадқиқот институти физика соҳасида катта тадқиқот ишлари олиб бормоқда. Бу институтда эталонлар бўлими ва илмий информация бюроси ҳам бор.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев институт блан, унинг лабораториялари, илмий ускуналари блан танишдилар, ҳинд олимларининг физика соҳасидаги илмий муваффақиятларига қизиқдилар.

Институт ходимлари меҳмонларни самимий кутиб олдилар ва уларга гуллар тақдим этдилар.

Сўнгра Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Деҳли штатининг қишлоқ хўжалик илмий-тадқиқот институтини бориб кўрдилар. Бу институт қишлоқ хўжалик фанининг катта маркази бўлиб, қишлоқ хўжалигининг турли тармоқларида катта иш олиб бормоқда. Унинг тажриба фермалари 320 гектар ерга жойлашган.

Н. А. Булганинни ва Н. С. Хурщчевни қишлоқ хўжалик министри П. С. Дешмукх, унинг ўринбосари М. В. Кришнаппа ва институт директори вазифасини бажаручи Р. С. Васудева кутиб олдилар.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев қишлоқ хўжалик илмий-тадқиқот институтини кўриб бўлганларидан кейин, президентнинг «Раштрапати Бхаван» саройидаги ўз резиденцияларига қайтиб келдилар.

Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчевнинг Бхакра-Нангал гидроэнергетик комплекси қурилиши районига сафари

ДЕҲЛИ, 21 ноябрь. (ТАСС). 21 ноябрь кечқурун СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг А'зоси Н .С. Хрушчев махсус поездда Деҳлидан Бхакра-Нангал гидроэнергетик комплекси қурилиши районига жўнаб кетдилар. Деҳли вокзалида Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевни Ҳиндистон Республикасининг бош министри Ж. Неру ва Ҳиндистон Ташқи ишлар министрлигининг мас'ул ходимлари кузатиб қолдилар.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев шарафига 20 ноябрьда берилган зиёфатда

Жавоҳарлал Неру нутқи

Ҳазрат Олийлари, жаноблар!

Совет Иттифоқидан келган ҳурматли меҳмонларимиз Деҳлида фақат икки ярим кунгина бўлдилар. Шу қисқа муддат ичида улар бу шаҳар аҳолисининг ўзларини одатдан ташқари тарзда кутиб олганлигини кўрдилар. Бундай қабул қилинишга бирор нарсани илова қилиш, чамамда, ортиқча бўлур эди, чунки халқимиз бу тўғрида ўз фикрини равшан қилиб айтди, бизлар бўлсак халқнинг намояндаларимиз, холос. Шундай бўлса ҳам, мен ўз номимдан ва ҳукуматимиз номидан Булганин жанобларига ва Хрушчев жанобларига ҳамда Совет Иттифоқидан келган бошқа меҳмонларимизга қизғин табриклар изҳор қилишни истар эдим.

Бу — шунчаки расмий табрик эмас, воқиалар шуни кўрсатдики, иккала буюк мамлакатимизнинг халқлари ўртасида чексиз дўстлик ва ҳамжиҳатлик мавжуддир, бу эса ҳамма расмий табриклардан кўра анча каттароқ аҳамиятга эгадир. Мамлакатларимиз бир-биридан фарқ қиладиган йўллардан бораётганлигига қарамай, бу ҳамжиҳатлик ва дўстлик тобора ўсаверди. Мамлакатларимизга тааллуқли масалаларни ҳал қилиш йўлларида бундай тафовут бўлиши мамлакатларимизнинг, халқларимизнинг мавқи'ини белгилаб бераётган вазиятларда муқаррар эди. Шу тафовутга қарамай, бизларнинг ўртамизда конфликтнинг ҳечқандай элементлари бўлмади. Аксинча, фаолиятнинг кўпгина муҳим соҳаларида бир-биримизга яқинлашиш рўй бериб келди. Ҳозирги вақтдагина эмас, шу блан бирга келгусида ҳам шундай бўлганда эди, мен бахтиёр бўлур эдим. Биз бир-биримизга қўшнимиз, мамлакатларимиз ўртасида яхши қўшничилик муносабатлари ва дўстлик ҳамда ўзаро манфаатдорлик муносабатлари бўлиб келганлиги ҳам тўғри. Мен ишонаманки, бундай дўстлик бошқа анча кенгроқ ишлар учун ва, аввало, ҳаётий энг муҳим бўлган иш учун — бутун дун'ёда тинчлик иши учун зарурдир.

Биз Ҳиндистонда ўз меросимиз асосида ва улуғ йўлбошчиларимизнинг ишлари асосида, шунингдек эркинлик учун олиб борилган курашимизда қўлланиб келган тинчликсеварлик методлари асосида тарбияланганмиз. Тинчликка ва ҳамкорликка биз айниқса кўпроқ ишонамиз. Бошқа кўпгина мамлакатлар учун бўлгани сингари, биз учун ҳам бу жуда катта аҳамиятга эга бўлган ишдир. Чунки агар уруш ўзининг ҳамма даҳшатлари ва кулфатлари блан жаҳон бошига тушадиган бўлса, у ҳолда биз қилаётган улуғ қурилиш ишлари тўхтаб қолади.

Биз суверен ва мустақил бўлиб олганимиздан бери орада фақат саккиз йил вақт ўтди. Мана шу саккиз йил давомида биз олдимизда турган хилма-хил проблемаларни ҳал қилишга бутун чоралар блан интилиб келдик. Бу проблемалар улуғ проблемалардир, чунки улар узоқ вақт давомида қашшоқликдан кулфат тортиб келган 370 миллионли халқнинг келажак фаровонлигига тааллуқли проблемалардир. Биз шу нарсага ишонамизки, ҳарбир айрим кишига фаровонликка ва тараққиётга эришмоқ учун имконият бериш блан бу проблемаларни ҳал қилаоламиз ва мамлакатимизда жамиятнинг социалистик структурасини барпо қилаоламиз. Лекин биз бу — қийин вазифа эканлигини ва вақт талаб қилишини биламиз. Аммо, муваффақиятга эришмоқ учун қат'ий бел боғлаган халқ ҳал қилаолмайдиган вазифа йўқ. Бизда бундай қат'ият бор, биз ҳам ўз халқимизга астойдил ишонамиз. Биз рўёбга чиқармоқчи бўлган мақсадларгина яхши мақсадлар бўлиб қолмасдан, шу блан бирга, қўлланиладиган воситалар ҳам яхши бўлиши лозим, чунки акс ҳолда янги проблемалар пайдо бўлиб қолади ва мақсадларнинг ўзи ҳам ўзгариб кетади, деб ҳисоблаймиз. Биз яна шу нарсага ҳам ишонамизки, буюк мақсадларга зулм ва нафрат воситаси блан эришиб бўлмайди ва жаҳон проблемалари фақат дўстлик ва ҳамкорлик ўрнатилишига қаратилган кучғайрат сарфлаш асосидагина ҳал этилиши мумкин. Шу сабабли, биз барча мамлакатларга ва барча халқларга дўстлик қўлини чўзмоқдамиз.

Биз бошқа мамлакатларнинг ҳамкорлигини ва дўстона ёрдам беришини табриклаймиз. Лекин биз шуни биламизки, миллат ўзининг куч-ғайрати туфайли, ўз кучлари туфайли ривожланади. Биз ўз кучимизга ишонганимиз учунгина мустақилликни қўлга киритдик ва шу тариқа ҳаракат қилиш блан ўз олдимизга қўйилган мақсадларга эришиш умидидамиз. Биз ҳарбий жиҳатдан ва моддий бойликлар жиҳатидан кучли эмасмиз. Лекин биз халқимизга бўлган ишонч блан кучлимиз. Ваҳима ва хавотирликка тўлган бу дун'ёда мен лозим бўлган камтарлик блан шуни айтмоқчиманки, бизда қўрқиш ҳислари йўқ. Нега биз қўрқишимиз керак? Биз бошқалар блан дўстона муносабатларда бўлиб яшашни истаймиз. Модомики, халқимиз ўз кучига қаттиқ ишонган экан, нега биз ваҳимага тушишимиз керак?

Бизнинг бошқа бирор мамлакатга ёки халққа ҳечқандай да'вомиз йўқ. Биз ҳаммага яхшилик истаймиз, биз барча мамлакатларнинг эркинликдан ҳамда социал ва иқтисодий тараққиётдан баҳраманд бўлишларига қизғин равишда интилмоқдамиз. Эркинликларни инкор қилиш, шунингдек ирқий камситиш ўринсиз бир нарсагина бўлиб қолмасдан, шу блан бирликда, бунинг замирида шундай уруғлар борки, бу уруғлардан ёвузлик дарахти — жанжаллар ва уруш ўсиб чиқади.

Биз бошқаларга ўргатиш ниятида эмасмиз, лекин биз ҳарбий пактлар ёки иттифоқлар воситаси блан, ёки қурол-яроғларни кўпайтириш йўли блан бутун дун'ёда тинчликка ва хавфсизликка эришиш мумкин эмас, деган фикрдамиз. Биз милитаристлик кайфиятида эмасмиз, ҳарбий гаплардан фойдаланишни ва бугунги куннинг проблемаларини ҳарбий йўл блан ҳал қилишни ҳам ма'қулламаймиз. «Совуқ муносабатлар уруши» тўғрисида, бир-бири блан рақобат қилучи лагерьлар ва гуруҳлар тўғрисида, ҳарбий блоклар ва иттифоқлар тўғрисида, мана шуларнинг ҳаммаси «тинчлик учун» қилинаётир, деган кўп гаплар бўлмоқда. Биз ҳечқандай лагерьга ёки ҳарбий иттифоққа а'зо эмасмиз. Биз фақат битта лагерьда — у ҳам бўлса тинчлик ва яхши ният лагерида бўлишни истар эдик. Бу лагерь мумкин қадар кўпроқ мамлакатларни ўз ичига олиши лозим ва ҳечбир мамлакатга қарама-қарши бўлиб турмаслиги лозим. Биз фақат битта иттифоққа интилмоқдамиз, у ҳам бўлса яхши ниятга, ҳамкорликка асосланган иттифоқдир. Модомики, тинчлик қидирилаётган экан, уни тинч методлар блан, тинчлик ва яхши ният тилини ишга солиб қидирмоқ керак.

Сизларга ма'лумки, мен Совет Иттифоқига бориш ва у ерда самимий ҳамда сидқидил блан қабул қилиниш шарафига муяссар бўлган эдим. Сиз Ҳазрат Олийларига ва Совет Иттифоқи халқига менинг ша'нимга кўрсатилган ва ҳарқандай расмиятчилик доирасидан ҳам кенгроқ бўлган хайрихоҳликлари учун ўзимнинг чуқур ташаккуримни изҳор қилишни истар эдим. Мен Совет Иттифоқида жуда катта вазифалар қўйилганлигини ва халқ фаровонлиги учун кўп ишлар қилинганлигини кўрдим. Мен, аввало, тинчликка қат'ий интилиш борлигини ва бу интилиш кенг ёйилганлигини кўрдим. Бу улуғ иш ва бу ҳаётий муҳим эҳтиёж менинг ҳисларимга мос бўлиб тушди, иккала мамлакатимиз ўртасида ҳамкорлик қилиниши учун ғоят катта ва кенг имкониятлар мавжудлигини ҳам кўрдим. Сиз Ҳазрат Олийларининг Ҳиндистонга келганлигингиз мана шу янада чуқурроқ ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик процессига ҳеч шубҳасиз ёрдам беради. Шу сабабли, биз уни икки қатла табриклаётирмиз.

Мен чин кўнгилдан ишонаманки, сизларнинг мамлакатимизга келганлигингиз биз ҳаммамиз талаб қилаётган тинчлик ва ҳамкорликнинг улуғ ишига ёрдам беради, Ҳиндистон халқи ўз кучини фақат ўз аҳволини яхшилашгагина бағишлаб қолмасдан, шу блан бирга, бутун инсоният тараққиётининг янада кенгроқ ишига ҳам бағишлаётганлигини ўз кўзингиз блан кўрасиз.

Сиз Ҳазрат Олийларининг ўз ҳукуматингизга ва ўзингизнинг улуғ халқингизга бизнинг табрикларимизни ва яхши ният ҳамда ҳамкорлик изҳор қилучи мактубимизни топширишингизни истар эдим.

Ҳазрат Олийлари, жаноблар!

Мен Ҳазрат Олийлари Булганин жанобларининг ва Хрушчев жанобларининг соғлиқлари учун, шунингдек бутун дун'ёда тинчлик иши учун қадаҳларингизни кўтаришингизни сўрайман.

Ҳиндистон Республикаси Бош министри Ж. Неру ҳузуридаги зиёфатда

Н. А. Булганин нутқи

Бош министр жаноблари!

Жаноблар!

Аввало менга Ҳиндистон Республикасининг бош министри ҳурматли Неру жанобларига Совет Иттифоқи ва совет кишилари ша'нига изҳор қилган самимий ҳислари ва дўстона истаклари учун чин кўнгилдан ташаккур айтишга ижозат бергайсиз.

Бутун тарих давомида бизнинг мамлакатларимиз дўстона муносабатларда бўлиб келдилар ва бизнинг халқларимиз бирбирларига катта ҳурмат блан қараб келдилар. Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон халқлари яхши келажак учун ўзларининг олиб борган курашларида бир-бирларини ма'навий жиҳатдан ҳамиша қўллаб-қувватлаб келдилар. Уларнинг дўстлиги, ҳамкорлиги Ҳиндистон блан СССРнинг тинчлик учун, инсониятнинг бахт-саодати учун олиб бораётган курашларида кўпгина умумий манфаатлар пайдо бўлган ҳозирги вақтда янада кўпроқ мустаҳкамланди. Бизнинг муносабатларимиз ма'лум беш принципга асосланган муносабатлардир. Бу принциплар Неру жанобларини бутун совет халқи блан бирга бизнинг мамлакатимизда хурсандлик блан табриклаб турган вақтимизда шу йил июнь ойида Неру жаноблари блан биргаликда чиқарган баёнотимизда тантанали равишда э'лон қилинган эди. Совет Иттифоқи Ҳиндистон блан ва шу принципларни қабул қилган ёки шу принципларга қўшилишга тайёр бўлиб турган тинчликсевар бошқа мамлакатлар блан ўз муносабатларида шу принципларга қат'ий равишда амал қилади.

Ҳиндистон блан Совет Иттифоқи тинчликсевар мамлакатлардир. Бизлардаги сиёсий ва ижтимоий тузум бир-биридан фарқ қилади, бизлар ўз халқларимизнинг бахтли бўлиб яшаши ва яшнашини та'минламоқ учун турли йўлларни танлаб олганмиз. Лекин «тинчлик» деган сўз Ҳиндистон халқлари учун ҳам, Совет Иттифоқи халқлари учун ҳам баб-баравар муқаддасдир. Тинчликка бўлган мана шу ирода бизларни бир-биримизга яқинлаштирмоқда, бизларни бирлаштирмоқда ва бизларга жанжалли халқаро проблемаларни тинч йўл блан ҳал қилмоқ учун биргаликда актив курашиш имкониятини бермоқда.

Ер юзидаги халқлар тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг Женева кенгашидан кейин эркин нафас олдилар, бу кенгаш «совуқ муносабатлар уруши»ни тугатиш умидини туғдирди. Эндиликда халқлар, жаҳондаги барча мамлакатларнинг ҳукуматлари бошқа давлатлар блан ўзларининг муносабатларини «Женева руҳи»да олиб борсинлар, деб талаб қилмоқдалар.

Совет ҳукумати тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқлари Женева кенгашининг натижаларини ғоят мамнуният блан қабул қилди ва, ма'лумки, бирқанча янги конкрет тадбирларни кўрди, бу тадбирлар халқаро кескинликни янада юмшатишга ва давлатлар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Совет ҳукумати ўз йўлида ҳарқандай қийинчиликларга учраса ҳам, бу сиёсатга бундан буён ҳам қат'ий равишда амал қилиш ниятидадир.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари ўртасида бўлган учрашувдан кейин ташқи ишлар министрлари кенгашга тўпландилар, улар тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг директиваларида қўйилган масалаларни ҳал қилмоқ учун йўл топишлари лозим эди. Биз бамаслаҳат қарорлар қабул қилинишига эришмоқ учун кўп куч-ғайрат сарфладик.

Афсус ва афсуски, министрлар кенгаши ошкора фикр олишишдан нарига ўтмади.

Шундай бўлса ҳам, Совет ҳукумати умидсизланмайди ва оқибат натижада тўрт давлат ўз олдиларида турган проблемаларни тегишли равишда ҳал қиладилар, деб ишонади.

Биз «совуқ муносабатлар урушига» ҳамиша қарши бўлиб келганмиз ва унинг қайтишини истамаймиз. Биз атом ва водород қуролининг тақиқланишига, оддий қурол-яроғларнинг камайтирилишига, Европада коллектив хавфсизлик системасининг барпо қилинишига ҳамда давлатлар ўртасида алоқаларнинг бутун чоралар блан кенгайтирилишига бундан буён ҳам ҳаракат қилаверамиз.

Германия проблемасига келганда, бизнинг позициямиз ўзгармайдиган позиция бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Бу проблемани ҳал қилмоқ учун вақт ва сабр керак. Биз бу масалани ҳал қилишда, аввало, немис халқига таяниб иш олиб бориш керак ва бизнинг вазифамиз унга бу ишда ёрдам беришдан иборат бўлиши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Осиёда катта тарихий ўзгаришлар рўй берди ва рўй бермоқда. Хитой Халқ Республикаси, Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи Осиёдаги энг катта мамлакатлардир. Мана шу уч давлат ўртасидаги муносабатлар тинч тотув бўлиб яшаш, дўстлик ва ҳамкорликнинг мустаҳкам принципларига асосланганлиги факти ялпи тинчлик иши учун ғоят муҳимдир.

Ҳиндистон Республикасининг халқаро обрўйи йил сайин ўсиб бормоқда. Ҳиндистон Осиё проблемаларини ва ҳаттоки бошқа қит'аларга ҳам тааллуқли бўлган проблемаларни муҳокама қилиш ва ҳал этишда тобора катта роль ўйнамоқда. Ҳаммага ма'лумки, Ҳиндистоннинг обрўйи у жаҳоннинг энг катта мамлакатларидан бири бўлганлиги учунгина эмас, балки у тинчлик учун изчил ва оғишмай кураш олиб бораётганлиги учун ҳам ўсиб бормоқда. Шу муносабат блан биз Осиё ва Африка мамлакатлари Бандунг конференциясининг аҳамияти жуда катта бўлганлигини яна қайд қилиб ўтмаслигимиз мумкин эмас. Бу конференция «Бандунг руҳи»нинг — Осиё ва Африка халқлари тақдири блан боғлиқ бўлган проблемаларни ҳал қилишни осонлаштиручи вазиятнинг вужудга келтирилишига ёрдам берди.

Осиёнинг бирқанча мураккаб проблемалари Ҳиндистоннинг актив иштироки блан ҳал қилинди. Биз аминмизки, бундан буён ҳам Ҳиндистон ва дўстимиз Неру жаноблари бошчилигидаги унинг ҳукумати Осиёда ва бутун дун'ёда тинчликни яна шундай активлик блан ҳимоя қилади.

Биз қизғин умид билдириб шуни айтамизки, бизнинг Ҳиндистонга келганлигимиз иккала мамлакатимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади.

Совет ҳукумати ҳинд халқига ва унинг раҳбари — тинчлик учун мардонавор курашчи Жавоҳарлал Неру жанобларига янги Ҳиндистонни қуриш ишида янгидан-янги муваффақиятлар тилайди.

Ҳиндистон Республикасининг Бош министри Жавоҳарлал Неру жанобларининг соғлиғи учун қадаҳ кўтарингиз деб таклиф этишимга ва унга сиҳат-саломатлик тилашимга ҳамда унинг ялпи тинчлик ва мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик йўлида олиб бораётган олижаноб ишида катта-катта муваффақиятлар тилашимга ижозат бергайсиз.

Ҳинд классик рақси ва музикаси концерти

ДЕҲЛИ, 21 ноябрь. (ТАСС). Бугун кечқурун СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг А'зоси Н. С. Хрушчев Миллий физика илмий тадқиқот институти залида Ҳиндистон классик рақси ва музикасига бағишланиб, ўз шарафларига берилган концертда ҳозир бўлдилар. Концертда Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчевнинг ҳамроҳлари, Ҳиндистон бош министри Ж. Неру, Ҳиндистон вице-президенти С. Радхакришнан, Ҳиндистон ҳукуматининг министрлари, министрликларнинг мас'ул ходимлари, дипломатик корпус а'золари, ҳинд сан'ати арбоблари ҳозир бўлдилар.

Концерт программасига турли рақс мактабларининг классик рақслари: «Манипура рас» номли Манипура рақслари ва «Нага» рақси, Жанубий Ҳиндистон рақслари (бу рақсларни машҳур раққоса Шанти Рао ижро этди), раққоса Кумари Рошан ижросида «Катҳак» рақси киритилган эди. Машҳур раққоса Мриналини раҳбарлигидаги труппа «Гоури» балет-афсонасини ижро этди.

Концерт охирида Деҳли хор жамиятининг хори Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон Республикаси Давлат гимнларини ижро этди.

Концерт тамом бўлгач залдагиларнинг гулдрос қарсаклари остида Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Ж. Неру блан бирга саҳнага чиқдилар, мароқли концерт учун артистларга ташаккур билдирдилар ва уларга гулдасталар тақдим этдилар.

КПСС XX с'езди шарафига

Чирчиқдаги «Электрощит» заводи коллективи мамлакатимизнинг турли жойларида қурилаётган ГЭСлар учун бошқаручи щитлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ҳаракат қилмоқда. **Суратда:** смена топшириғини 3 ҳиссадан ошириб бажариб келаётган йиғучи-слесарьлар бригадасининг бошлиғи Николай **Савельев** иш устида.

А. Скоков фотоси.

Автомат усулда пайвандлаш

КПСС XX с'езди шарафига социалистик мусобақани кучайтираётган «Ташсельмаш» заводининг коллективи ишлабчиқариш операцияларини тобора такомиллаштирмоқда.

Заводнинг инженер-техник ходимларидан Халип ва Бакаляр ўртоқлар машина қисмларини автомат усулда пайванд қилишни таклиф қилдилар. Ҳозир СХС-1,2 маркали пахта териш машинасининг энг муҳим ва кўп меҳнат талаб этучи қисмини янги усулда пайванд қилинмоқда. Натижада меҳнат унумдорлиги аввалгига қараганда 5 марта ортди, электр қувватининг сарфланиши эса, икки марта камайди.

Ишлабчиқариш технологиясини такомиллаштириш ва меҳнат унумдорлигини оширишда муносиб ҳисса қўшаётган Глуховский, Бакаляр, Гайнуллин, Чижмак сингари инженер-техник ходимлар айрим детальларни пайвандлаш операцияларини механизациялаш ва автоматлаштиришда яхши натижаларга эришмоқдалар.

Б. ИМОМОВ.

Хўжалик буюмлари ишлаб чиқариш кўпаймоқда

Ўзбекистон ССР Маҳаллий ва ёқилғи саноати министрлигига қарашли Чкалов номли завод бирнеча йиллардан бери шаҳардаги илғор корхоналар сафида келмоқда. Завод коллективи шаҳар корхоналари ўртасида КПСС XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, шу кунларда ҳам илғорликни қўлдан бермай келмоқда.

Ишчилар ва инженер-техник ходимлар республика аҳолисига қозон, дазмол, чўян печь ва бошқа турли хил қуйилма буюмларни кўплаб етказиб бериш учун барча ички имкониятларни ишга солмоқдалар. Улар илғор иш методларини кенг қўллаш, ҳарбир ускуна ва ҳарбир квадрат метр ишлабчиқариш майдонидан маҳсулот олишни кўпайтириш учун астойдил курашиб, 10 ойдаёқ йиллик давлат планини ортиғи блан бажаришга эришдилар. Меҳнат унумдорлигининг тинмай оширилиши натижасида бешинчи бешйиллик программаси ҳам муддатидан 5 ой олдин бажарилди.

Корхонада 10 ой мобайнида меҳнат унумдорлиги анча ортди, ишлаб чиқарилган маҳсулот таннархи камайтирилди.

Н. ЗИЯЕВА.

С'ездолди меҳнат вахтасида

Сирдар'ё район маҳаллий саноат комбинатининг коллективи КПСС XX с'езди шарафига социалистик мусобақани кучайтириб, йиллик топшириқни муддатидан илгари бажарди.

Комбинатнинг қамиш, намат, тўқучилик цехларининг коллективлари аҳоли учун кенг исте'мол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириб, 10 ойлик топшириқни 120 — 170 процентга етказиб бажардилар. Қамиш цехининг Доронов, Миллер, Шонжаев ўртоқлар сингари ишчилари смена топшириқларини 180—250 процентга етказиб бажармоқдалар.

Шунингдек, райондаги ўқув-ишлабчиқариш устахонасининг ватанпарварлари ҳам йиллик маҳсулот ишлабчиқариш планини муддатидан илгари бажарди. Коллектив КПСС XX с'езди шарафига муносиб меҳнат совғаси тайёрлаш мақсадида йил охиригача яна планга қўшимча равишда 300 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш учун курашмоқда.

Г. НАЖИМОВ.

Бешйиллик план бажарилди

Оржоникидзе районидаги генерал Раҳимов номли артель коллективи аҳоли учун мебель, музика асбоблари ва бошқа кенг исте'мол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириб, бешинчи бешйиллик планини муддатидан илгари бажарди ва ҳозиргача планга қўшимча 1 миллион сўмликка яқин маҳсулот ишлаб чиқарди.

Артельнинг илғор ишчиларидан Мирзааҳмедов, Струногов, Мусатов, Қодирова ўртоқлар ойлик топшириқларини ҳардоим 200—300 процентга етказиб бажараётирлар, Артель коллективи КПСС XX с'езди шарафига йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун ички имконият ва резервлардан кенг равишда фойдаланиб ишламоқда.

А. АҲМАДХЎЖАЕВ.

Ота-она ҳам, Ватан ҳам ўз қизларидан миннатдор

Қорли тоғ чўққилари эндигина оқара-бошлаган эди. Ташқаридан эшитилган «Қалтаной-ю», деган товуш Наливойотани ширин уйқусидан уйғотиб юборди. Ота ўз қизи Қурбонойнинг овозини таниб, «болагинам, кечагидан ҳам барвақт уйғонипти, дугонасини ишга чақираяпти, шекиллик», деб ўйлади ва ўрнидан турди-да, кампири олдига чиқди.

— Кампир, Қурбоной жуда эрта ишга чиқиб кетипти-ку,—деди у деразадан қоронғу кўчага назар ташлаб, — омон бўлсин. Болагинамнинг ғайратида ўнта ўғилнинг ғайрати бор — деб қуйди ота.

— Ўғлим йўқ деб ўксинардингиз, — кампир отани хурсанд қилмоқчи бўлиб деди, — айтинг-чи, қайси ўғли борлардан камлигимиз бор? Бир ўзининг ишлаб топгани бизнинг рўзғордака икки-уч рўзғорга бемалол етиб ортади, — кампирнинг бу сўзларида фахрланиш ҳислари бор эди.

— Гап фақат рўзғорда эмас, — қўшимча қилди Наливойота, — қизимизнинг ёш бўлишига қарамай ғайрати, меҳнати туфайли ортдирган шуҳратида.

Дарҳақиқат шу кунларда идорада ҳам, колхознинг ҳамма участкаларида ҳам Қурбоной ҳақида яхши фикрлар тарқалабошлади. «Илғор теримчи Қурбонойдан ўрнак олинг» деган сўзлар ёзилган деворий газеталар чиқарилди. Қариялар эса «балли, отасига раҳмат шу қизнинг» дейишадиган бўлиб қолишди. Ана шуларнинг ўзи Наливойотага беҳад қувонч бағишлаган эди.

Бу оилада Қурбонойдан бошқа ишга яроқли киши йўқ. Чолу-кампир эса кексайиб қолишган, уларнинг иззат-ҳурматда ҳаёт кечирадиган пайти етиб келган. Қурбоной бўлса, ҳам ота-она қизи, ҳам Ватан қизи бўлиб етишди. У, қўлидан иш келадиган бўлган йилларидан бошлабоқ мўл пахта ҳосили етиштиришда, уни йиғиб-териб олишда баракали меҳнат қилабошлади. Қурбоной меҳнатсеварлиги блан тез орада бошқаларга намуна бўлаолди. У, ўз тенгдошларини ҳам ишда муваффақият қозонишга завқлантирабошлади. Унинг жонажон ўртоқлари Қалтаной, Муаззам ва бошқалар ундан ўрнак олиб ишлайбошладилар. Улар орасида Қалтаной Қурбоной блан ёнма-ён қўшни. Икки дугона ёшлик чоғидан бирга ўсишган, пахта даласига ҳам бирга қадам қўйишган. Қалтаной оиласида ҳам фақат чолу-кампир, кичкина сингилчаси ҳам бор. Шунинг учун оиланинг бошлиғи ҳам ўзи. Муаззам бўлса, Қурбонойлар ишлайдиган звенонинг бошлиғи. Булар чигит ерга тушганда 27 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил олиш мажбуриятини олган эдилар. Шунингдек, уларнинг ҳарбири мавсумда 10 тоннадан пахта териш учун аҳд қилган эди.

Қурбоной йиғим-терим бошланган дастлабки кунларданоқ ўз дугоналаридан ўзиб кетди. У, фидокорона меҳнати блан икки ой ичида хирмонга 10 минг килограмм пахта териб топширди ва ўз аҳдининг устидан чиқаолди. Ўз дугоналарининг унумли меҳнатидан илҳомланган Қалтаной блан Муаззам ҳам Қурбонойни қувиб етдилар. Уларнинг ҳарбири мавсумда 10 минг килограммдан пахта теришга эришдилар.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти пахта йиғим-теримида ҳормай-толмай меҳнат қилган бу қизларнинг ишига юксак баҳо бериб, тақдирлади. Яқинда илғор теримчиларга қимматбаҳо кийимлик мукофотлари берилди. Қурбоной мукофотга олган драп пальтосини кийиб, дугонаси Қалтанойга кўрсатар экан:

— Ярашиптими? — деб сўради кулиб.

— Ярашганда қандай, муборак бўлсин! — деди хушчақчақ Қалтаной.

— Ўзингники ҳам муборак бўлсин дўстим, Муаззам блан гаплашдингларми? Мукофотга олган крепжоржет кўйлакларингни қачон тиктирасизлар? — сўради Қурбоной ва сўзида давом этиб. — Агар сизларга ҳам шу пальтодан берилганда бирхилда кийинар эдик,—деб қўшиб ҳам қўйди.

— Зарари йўқ, — деди шунда Қалтаной. — Ҳар 10 кунда 250—300 сўмдан аванс олияпмиз-ку, албатта сеникидақа пальто оламиз.

— Ҳа, Қалтаной, — ўртоғининг сўзини қувватлади Қурбоной, — ҳали устама мукофотимиз ҳам турипти-я, уни ҳисобламайсанми?

— У, ҳисобдан ташқари, — деди кулиб Қалтаной. — Кеча отамга ғалламизни олиб келинг десам, «ўтган йилги ғалла ҳали тугагани йўқ-ку, қўябер, омборда туриверсин», дейдилар.

Ҳар иккала дугонанинг бу ширин суҳбатидан уларнинг бениҳоя бахтиёр эканликлари, ҳалол меҳнатлари туфайли қўлга киритилган ютуқларидан нақадар хурсанд эканликлари сезилиб турарди.

Яқинда звено а'золари ўз мажбуриятларини ортиғи блан бажариб, колхоз правлениесига рапорт бердилар. Звенонинг бундай муваффақиятга эришувида ота-онанинг ҳам, Ватаннинг ҳам меҳнатсевар қизлари Қурбоной ва унинг дугоналари Қалтаной ҳамда Муаззамларнинг катта ҳиссалари бор.

Ф. УСМОНОВА,
Калинин район, Молотов номли колхоз.

Йириклашган колхознинг муваффақияти

Янгийўл районидаги Свердлов номли колхознинг пахтакорлари йиллик пахта тайёрлаш планини 20 ноябрьда бажардилар. 926 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 29,4 центнердан ҳосил топширилди. Топширилган пахтанинг кўп қисми отбор ва биринчи сортларга қабул қилинди.

Коммунист ўртоқ Шукур Фатҳуллаевнинг бригадаси 81 гектар ернинг ҳар гектаридан 33,4 центнердан ҳосил топширишга муваффақ бўлди. Юқори ҳосилли бу бригаданинг далаларида ҳосил ҳали кўп.

Фидокор колхозчилар йил бўйи астойдил меҳнат қилиб, тўплаган ҳосилларини йиғиб-териб олишда жонбозлик кўрсатмоқдалар. Колхозда ўнмингчилар ҳаракатининг кенгайиб бориши пахта тайёрлаш планининг анча илгари бажарилишини та'минлади. Гуласал Тешабоева, Дона Мелибоева, Хатира Қаҳҳорова, Муқаддас Бўриева каби чевар теримчилар мавсумда ўнминг килограммга етказиб пахта тердилар. Улар қўлга киритган муваффақиятларини кўрак теришда ҳам амалий ишлари блан мустаҳкамламоқдалар.

Колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Абдумалик Шораҳмедов биз блан суҳбатда қуйидагиларни айтди:

— КПСС XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақа пахтачиликни ривожлантириш ишимизга катта ёрдам берди. Бригадалар ўзаро мусобақалашиб, яхши натижаларга эришдилар. Айниқса, Шамси Ходихўжаев, Насир Усмонов бошлиқ бригадалар ҳам олган мажбуриятларини шараф блан бажариб, барча колхозчиларнинг ҳурматларига сазовор бўлдилар. Ўртоқ Насир Усмоновнинг бригадаси 80 гектар ернинг ҳар гектаридан 31,1 центнердан ҳосил топшириб, йиллик пахта тайёрлаш планини 103,1 процент бажарди. Ҳали даламизда анча ҳосил бор. Биз она-Ватанимизга пландан ташқари яна юз тонна қўшимча пахта топширишга аҳд қилдик.

Ҳозир колхозда қолган ҳосилни йиғиб-териб олиш блан бирга келгуси йил мўл ҳосили учун пухта замин ҳозирлаш тадбирлари амалга оширилмоқда. 200 гектарга яқин ер ғўзапоядан тозаланиб, пешма-пеш шудгор қилинмоқда. Коммунист Мўмин Каримов ва Тўлаган Тошев каби тракторчилар яна ўзларининг қадрдон НАТИ ларини ҳайдаб далага чиқдилар. Барча колхозчилар колхоз правлениеси олдига катта ҳарфлар блан ёзиб қўйилган «Севикли Ватанимизга кўпроқ пахта берайлик» шиорига амалий ишлари блан жавоб бермоқдалар.

Ҳозирдан бошлаб 1956 йил мўл ҳосили учун курашаётган колхоз а'золари мўл ҳосил гарови бўлган кузги шудгорни муваффақиятли ўтказишда барча ишчи кучи ва имкониятларидан унумли фойдаланаётирлар.

Ю. ҲАМДАМОВ,
С. АБДУЛЛАЕВ.

Пландан ташқари пахта топшириш учун

Верхне-волинск районидаги Максим Горький номли колхоз йил сайин пахтадан мўл ҳосил етиштириб, давлат планини ошиғи блан бажариб келмоқда.

— Колхозимиз а'золари, — дейди колхоз раиси ўртоқ Шарип Раҳимов, — механизаторлар блан ҳамкорликда фидокорона меҳнат қилиб 560 гектар ерда, социалистик мажбуриятимизни қоплайдиган даражада ҳосил етиштирдилар. Ғўзалар агротехниканинг янги, прогрессив методлари асосида парвариш қилинганлиги туфайли ўтган йилга нисбатан ҳар гектаридан олинадиган ҳосил 3-4 центнерга кўпайди.

Колхоз а'золари пахта йиғим-теримини бирдамлик ва уюшқоқлик блан ўтказиб, барча ишчи кучи ва техника воситаларидан тўла фойдаландилар. Натижада колхоз а'золари ҳар гектардан 25 центнердан пахта топшириб, пахта тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари ошириб бажаришга эришдилар.

Тўхтамиш Бегалиев бошлиқ бригада а'золари 61 гектар ернинг ҳар гектаридан 31 центнердан ҳосил олиб, пахта топшириш планини 116 процент қилиб бажардилар.

Ҳозир Максим Горький номли колхозда дала ишлари: машина блан кўрак териш, уни машинада пешма-пеш чувиб давлатга топшириш, ғўзапоя юлиш, кузги шудгорни юқори сифатли қилиб ўтказиш, я'ни 1956 йил мўл ҳосили учун мустаҳкам замин тайёрлаш блан боғлаб олиб борилмоқда.

М. АДИЗОВ.

Агрегатлар унумли ишламоқда

Мана шу уч агрегат блан биз бир кунда 8—9 тонна пахта тайёрлаётирмиз, — дейди бригада механиги ўртоқ Шодиев, — кечаги пахтамиз 8,5 тонна чиқибди. Биз бу машиналарни фақат кундуз кунларгина ишлатаётирмиз, уларга фонарьлар ўрнатиб, тунда ҳам ишлатсак янада кўпроқ пахта тайёрлашимиз мумкин.

Дарҳақиқат трактор бригадаси иҳтиёридаги 2 та кўрак терадиган ва 1 та кўрак тозалайдиган машина бетиним ишлаб турипти. Кўрак терадиган машиналар навбатма-навбат терган кўракларини кўрак тозалаётган машина ёнига хирмонга келтириб тўкиб, яна тездан пахтазорга оралаб кетмоқдалар.

Иш конвейер усулида ташкил қилиниши натижасида терилган кўраклар пешма-пеш тозаланиб турилипти. Кўрак терадиган машиналарнинг ҳайдовчилари Тилла Қўлдошев ва Аҳмад Мадалиев ҳамда кўрак тозалаш агрегатининг машинисти Тошпўлат Турдиев ўртоқлар меҳнатда зўр маҳорат кўрсатмоқдалар.

Ленин номли колхозда хизмат қилаётган Мирзачўл районидаги 2-нчи МТС нинг Б. Шодиев бошлиқ трактор бригадаси ўзининг унумли иши блан колхозчилар ҳурматига сазовор бўлмоқда.

В. ШОДМОНОВ.

Область колхозлари ва совхозларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1955 йил 21 ноябрьгача бўлган

МА'ЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)

№№	Колхоз ва совхозларнинг номи	Йиллик планнинг бажарилиши	колхоз раиси ва совхоз директори	партия ташкилотининг секретари	Қайси райондан
1.	Булганин номли	129,0	Сауров	Уралов	Ховос
2.	Охунбобоев номли	128,0	Маркаев	Абдуқодиров	Ховос
3.	М. Горький номли	126,0	Хван Ден Гван	Ни Виктор	Мирзачўл
4.	Молотов номли	124,4	Қалжонов	Бадиров	Октябрь
5.	Калинин номли	120,0	Нишонов	Абдуллаев	Оҳангарон
6.	Маленков номли	113,5	Пак Ир Пен	Омонов	Мирзачўл
7.	Сталин номли	112,5	Жонзақов	Истамқулов	Юқоричирчиқ
8.	Свердлов номли	112,0	Ким Гван Хо	Ан Петр	Гулистон
9.	«Полярная звезда»	110,8	Ким Пен Хва	Нам Семен	Ўртасарой
10.	«Северний маяк»	110,8	Цой С. Г.	Цой П. А.	Ўртасарой
11.	Киров номли	110,3	Зулпиев	Жумақулов	Оҳангарон
12.	Жданов номли	110,0	Латипов	Усмонов	Оҳангарон
13.	Ленин номли	108,4	Худойбердиев	Саидхонов	Пискент
14.	Охунбобоев номли	107,7	Исматов	Нажмиддинов	Мирзачўл
15.	Ленин номли	107,6	Йўлдошев	Шодмонова	Мирзачўл
16.	Андреев номли	107,0	Набиев	Султонов	Оҳангарон
17.	«Коммунизм»	106,8	Бобоев	Абдуқодирова	Сирдар'ё
18.	Жданов номли	106,8	Зокиров	Юсупов	Ўртасарой
19.	Ленин номли	106,7	Пак Г.	До-Ду-Ен	Ўртасарой
20.	«Красний восток»	106,0	Носиров	Хегай	Гулистон
21.	«Ленинизм»	105,6	Тожибоев	Мавлонов	Юқоричирчиқ
22.	«XIX партс'езд»	105,3	Дўсабоев	Хўжаев	Бўка
23.	Ленин номли	105,3	Эрназаров	Давиров	Октябрь
24.	Каганович номли	105,0	Қўшоқов	Бўриев	Оҳангарон
25.	Вильямс номли	104,9	Азаматов	Мавлонов	Бўка
26.	«Коммуна»	104,9	Содиқов	Жўраев	Мирзачўл
27.	Энгельс номли	104,9	Дўсмуротов	Рўзиев	Бекобод
28.	«XIX партс'езд»	104,7	Ем-ен-ман	Юн-Тхань Кен	Ўртасарой
29.	«Париж коммунаси»	104,7	Йўлдошев	Кумеков	Юқоричирчиқ
30.	Будённий номли	104,4	Мамалатипов	Олтмишев	Мирзачўл
31.	Маленков номли	104,1	Синдаров	Бўрибоев	Сирдар'ё
32.	Молотов номли	104,0	Цой Ен Фир	Дя Чан Гин	Ўртасарой
33.	«Победа октября»	103,8	Нормуҳамедов	Холметов	Калинин
34.	Ленин номли	103,7	Каримова	Иброҳимов	Бўка
35.	Ворошилов номли	103,6	Толипов	Абдумаликов	Пискент
36.	Каганович номли	103,4	Усмонов	Мамасолиев	Мирзачўл
37.	Ленин номли	103,3	Мирзаев	Аҳмедов	Бекобод
38.	«Большевик»	103,3	Норқулов	Баҳромов	Бекобод
39.	«Коммунизм»	103,3	Тошев	Холтўраев	Бўка
40.	Киров номли	103,1	Дўсбеков	Тўйчиев	Пискент
41.	Свердлов номли	103,0	Муҳамаджонов	Хўжаев	Ўртасарой
42.	К. Маркс номли	103,0	Пардаев	Пармонов	Гулистон
43.	Пушкин номли	103,0	Контўраев	Намозбоев	Гулистон
44.	«Красная заря»	103,0	Турдиев	Эрбўтаев	Гулистон
45.	Булганин номли	102,7	Жуматоев	Югай Ен-Су	Ўртасарой
46.	«Ленинобод»	102,7	Юнусов	Эгамбердиев	Оққўрғон
47.	4-нчи Вревский	102,7	Ставной	Негода	Чиноз
48.	Т. Шевченко номли	102,6	Маманов	Ашеров	Сирдар'ё
49.	Жамбул номли	102,6	Икромов	Тўлаганов	Юқоричирчиқ
50.	Андреев номли	102,5	Талаббоев	Айдаров	Юқоричирчиқ
51.	Охунбобоев номли	102,5	Хожиматов	Умаров	Бўка
52.	«Сталинчи»	102,3	Жўрабеков	Байгилов	Октябрь
53.	«Ленинизм»	102,2	Тиллаев	Алимов	Сирдар'ё
54.	«III Интернационал»	102,2	Норбоев	Нишонбоев	Юқоричирчиқ
55.	Навоий номли	102,1	Омонов	Мусурмонов	Оққўрғон
56.	Молотов номли	102,1	Игнатенко	Шукуров	Бекобод
57.	Сталин номли 2	102,0	Умиров	Ҳошимов	Бекобод
58.	Крупская номли	102,0	Турсунқулов	Шомуротов	Гулистон
59.	Хрушчев номли	102,0	Эшматов	Пирматов	Гулистон
60.	Будённий номли	102,0	Шодибеков	Тожибоев	Оққўрғон
61.	Молотов номли	102,0	Пўлатов	Абдуазимов	Оржоникидзе
62.	«Қизил Ўзбекистон»	102,0	Матқобулов	Элбўсинов	Оржоникидзе
63.	Киров номли	101,9	Ғиёсов	Маматов	Оржоникидзе
64.	Сталин номли	101,6	Маннонов	Ойтўраев	Оржоникидзе
65.	Калинин номли	101,5	Қодиров	Эгамқулов	Пискент
66.	Энгельс номли	101,5	Ҳайдаров	Аҳмедов	Октябрь
67.	«Красная заря»	101,4	Ян С.	Ли А.	Оққўрғон
68.	«Сталинчи»	101,4	Каржаулов	Тошбеков	Оққўрғон
69.	Охунбобоев номли	101,4	Раҳмонов	Турганбеков	Пискент
70.	Ворошилов номли	101,4	Норматов	Азимбоева	Янгийўл
71.	«Коммунизм»	101,3	Исматов	Усмонов	Янгийўл
72.	М. Горький номли	101,1	Раҳимов	Валиев	Верхне-волинск
73.	Каганович номли	101,1	Тошбоев	Норжигитов	Бекобод
74.	Охунбобоев номли	101,0	Саломов	Икромов	Ўртасарой
75.	Сталин номли	101,0	Ҳайдаров	Азаматов	Пискент
76.	Ленин номли	101,0	Қўчқоров	Тўйчиев	Янгийўл
77.	Будённий номли	100,9	Худойбердиев	Нугай	Ўртасарой
78.	Петров номли	100,8	Султонов	Ойхўжаев	Янгийўл
79.	Каганович номли	100,8	Умаров	Иноғомжонов	Бўка
80.	Куйбишев номли	100,7	Рахмонов	Мақсудов	Оққўрғон
81.	«Ленин йўли»	100,7	Усмонов	Каримжонов	Ўртачирчиқ
82.	Молотов номли	100,7	Ҳайдаров	Эргашев	Пискент
83.	Маленков номли	100,6	Аҳмедбобоев	Ким. Н.	Ўртасарой
84.	«Победа»	100,6	Бегимқулов	Хасанов	Верхне-волинск
85.	Хрушчев номли	100,6	Омонов	Сермурзаев	Оржоникидзе
86.	«Коммунизм»	100,5	Ражабов	Раҳимов	Ўртасарой
87.	Тельман номли	100,4	Бўриев	Ҳамдамов	Оққўрғон
88.	Маленков номли	100,4	Холжигитов	Шохидов	Пискент
89.	Андреев номли	100,3	Пак Г.	Нам Х.	Ўртачирчиқ
90.	Киров номли	100,3	Хроколов	Хван	Октябрь
91.	Охунбобоев номли	100,2	Наримов	Сарсенбоев	Оржоникидзе
92.	Сталин номли	100,2	Ортиқов	Мадалиев	Янгийўл
93.	Свердлов номли	100,2	Шораҳмедов	Тожибоев	Янгийўл
94.	Хрушчев номли	100,1	Рустамов	Мақсудов	Октябрь
95.	«XIX партс'езд»	100,1	Мусаев	Петралиев	Пискент
96.	К. Маркс номли	100,1	Султонов	Жуманов	Верхне-волинск
97.	Сталин номли	100,0	Ҳайдаров	Акмалов	Ўртасарой
98.	Маленков номли	100,0	Отабоев	Абдуллаев	Бекобод
99.	Охунбобоев номли	99,7	Ўралов	Холтўраев	Оҳангарон
100.	Ворошилов номли	99,6	Отабоев	Саломов	Оққўрғон
101.	Маленков номли	99,4	Эгамбердиев	Усмонов	Оржоникидзе
102.	«Сталинград»	99,3	Юсупова	Саденов	Оржоникидзе
103.	Охунбобоев номли	99,3	Убайдулла-хўжаев	Маҳкамов	Сирдар'ё
104.	«Қизил юлдуз»	99,3	Боймуротов	Қодиров	Мирзачўл
105.	Жданов номли	99,2	Хожибеков	Эсиркапов	Верхне-волинск
106.	«XVIII партконференция»	99,2	Бездетний	Маманов	Сирдар'ё
107.	Калинин номли	99,0	Умаров	Жалилов	Гулистон
108.	Молотов номли	99,0	Назаров	Азимов	Гулистон
109.	Маленков номли	98,7	Саидбеков	Абдураҳмонов	Янгийўл
110.	Каганович номли	98,7	Власов	Колонов	Ўртачирчиқ
111.	Каганович номли	98,5	Шодмонқулов	Отабеков	Сирдар'ё
112.	Тимирязев номли	98,5	Ғуломов	Усмонов	Бўка
113.	Сталин номли	98,5	Муҳамедов	Алибоев	Мирзачўл
114.	Куйбишев номли	98,3	Юсупов	Ғуломов	Верхне-волинск
115.	«Ленинград»	98,2	Муҳсимов	Иноятов	Оржоникидзе
116.	Сталин номли	98,2	Усмонов	Абдураҳмонов	Боёвут
117.	«Красний хлопкороб»	98,0	Наширов	Мирзаев	Бекобод
118.	Сталин номли	98,0	Долибоев	Мирзааҳмедов	Октябрь
119.	Маленков номли	98,0	Каримов	Қодиров	Гулистон
120.	«XVIII партс'езд»	97,5	Келесбоев	Ахатов	Калинин
121.	Молотов номли	97,4	Нахипов	Рустамов	Чиноз
122.	Охунбобоев номли	97,4	Имомов	Каржавов	Октябрь
123.	Сталин номли	97,3	Синдаров	Нурсаидов	Сирдар'ё
124.	Молотов номли	97,2	Маҳмудова	Шапатов	Бўка
125.	«Янгиобод»	96,9	Тўқмирзаев	Бабатоев	Бекобод

№№	Колхоз ва совхозларнинг номи	Йиллик планнинг бажарилиши	колхоз раиси ва совхоз директори	партия ташкилотининг секретари	Қайси райондан
126.	Маленков номли	96,8	Сафаров	Бўронбоев	Октябрь
127.	«Чорвадор»	96,8	Агайдаров	Қолдибеков	Мирзачўл
128.	«Октябрь»	96,7	Брухтий	Захарченко	Мирзачўл
129.	«Ўзбекистон 30 йиллиги»	96,7	Цой Ин-Гук	Омаров	Ўртачирчиқ
130.	Шверник номли	96,6	Ҳамидов	Маматов	Мирзачўл
131.	К. Маркс номли	96,5	Холбеков	Ўлмасов	Ўртачирчиқ
132.	Андреев номли	96,5	Эрматов	Азимов	Октябрь
133.	«8 март»	96,3	Исроилов	Норматов	Мирзачўл
134.	Василевский номли	96,2	Абдуллаев	Эргашев	Мирзачўл
135.	Ленин номли	96,0	Зокиров	Ойнақулов	Ўртачирчиқ
136.	Ворошилов номли	95,9	Аҳмедов	Абдумаликов	Чиноз
137.	«Ленинобод»	95,9	Бердиёров	Қулматов	Сирдар'ё
138.	Молотов номли	95,8	Камолов	Ортиқалиев	Янгийўл
139.	Жданов номли	95,6	Мирраҳимов	Зарипов	Пискент
140.	Ворошилов номли	95,6	Мирзаев	Аҳмедов	Мирзачўл
141.	Ленин номли	95,5	Мираҳмедов	Салимов	Чиноз
142.	Калинин номли	95,4	Рисқулов	Бегимқулов	Оққўрғон
143.	Ильич номли	95,4	Лапенко	Нушаров	Сирдар'ё
144.	Шверник номли	95,3	Йўлдошев	Исломхўжаев	Пискент
145.	Ворошилов номли	95,2	Қирғизбоев	Рисқиев	Ўртачирчиқ
146.	«XIX партс'езд»	95,1	Воҳидов	Абдухолиқов	Янгийўл
147.	Куйбишев номли	95,0	Йўлдошева	Қобилов	Ўртачирчиқ
148.	«Ўзбекистон 30 йиллиги»	94,8	Алимуҳамедов	Иброҳимов	Сирдар'ё
149.	«Сталинград»	94,7	Сотқулов	Жўрабоев	Бўка
150.	Каганович номли	94,6	Киранов	Қирғизбоев	Пискент
151.	Каганович номли	94,3	Турсунқулов	Аҳмедов	Октябрь
152.	Молотов номли	94,1	Аитбоев	Эрманов	Мирзачўл
153.	«Ҳақиқат»	94,1	Йўлдошева	Иброҳимов	Сирдар'ё
154.	«Ленинизм»	94,1	Мирзажонов	Пармонов	Бўка
155.	Молотов номли	94,0	Сайдалиев	Есимов	Калинин
156.	«XIX партс'езд»	93,9	Мавлонов	Нигматуллин	Сирдар'ё
157.	Фрунзе номли	93.7	Санарбоев	Тўлаганов	Янгийўл
158.	Тельман номли	93,4	Шамсиев	Дониёров	Октябрь
159.	Сталин номли	93,2	Парпиев	Мусақов	Оққўрғон
160.	Андреев номли	93,2	Омонтоев	Усмонов	Пискент
161.	Будённий номли	93,1	Каримов	Филатов	Чиноз
162.	Мичурин номли	92,8	Аблаев	Жавақов	Бекобод
163.	Хрушчев номли	92,8	Шубладзе	Бўтаев	Янгийўл
164.	«Қизил октябрь»	92,8	Пискорский	Ражапов	Верхне-волинск
165.	Маленков номли	92,4	Исмоилов	Ибрагимов	Чиноз
166.	Жданов номли	92,4	Кан	Умаров	Янгийўл
167.	Хрушчев номли	92,3	Есенбеков	Зокиров	Чиноз
168.	Сталин номли	92,2	Файзиев	Мусурмонов	Бўка
169.	Ворошилов номли	92,2	Худойбердиев	Маҳмудов	Ховос
170.	«Ўзбекистон 30 йиллиги»	92,1	Аҳмедов	Мираҳмедов	Чиноз
171.	Маленков номли	91,8	Хаитбоев	Юсупов	Бўка
172.	Дзержинский номли	91,5	Шукуралиев	Султонов	Бекобод
173.	К. Маркс номли	91,3	Ҳайдаров	Абдуллаев	Пискент
174.	«XIX партс'езд»	91,3	Юсупов	Умурзоқов	Чиноз
175.	Сталин номли	91,2	Мун	Ёқубов	Чиноз
176.	Куйбишев номли	91,2	Қосимов	Тожибоев	Мирзачўл
177.	Жданов номли	91,0	Орипов	Файзиев	Оққўрғон
178.	Жданов номли	90,8	Қодиров	Шоимқулов	Боёвут
179.	«Ленинобод»	90,7	Тошпўлатов	Валиев	Бўка
180.	«Қизил октябрь»	90,6	Рустамов	Назруллаев	Чиноз
181.	Оржоникидзе номли	90,6	Толипов	Тредьяченко	Ўртасарой
182.	Сталин номли	90,3	Қўсаев	Додобоев	Ўртачирчиқ
183.	Шверник номли	90,1	Обидов	Паяев	Верхне-волинск
184.	Ворошилов номли	90,1	Желтаев	Мирзаев	Сирдар'ё
185.	Андреев номли	90,0	Султонов	Маматқулов	Гулистон
186.	Фрунзе номли	90,0	Орипов	Усамбоев	Гулистон
187.	«Малик»	89,9	Иброҳимов	Шоумаров	Сирдар'ё
188.	«Ўзбекистон»	89,6	Раҳимжонов	Кибишев	Октябрь
189.	Энгельс номли	89,1	Пак Ч.	Пак Се-Дин	Ўртачирчиқ
190.	Ленин номли	88,7	Каттабеков	Маматқулов	Верхне-волинск
191.	Молотов номли	88,7	Латипов	Хатамов	Боёвут
192.	Свердлов номли	88,6	Рсимбетов	Топканов	Верхне-волинск
193.	Калинин номли	88,4	Самедов	Сайдалиев	Ўртачирчиқ
194.	К. Маркс номли	88,3	Ашуров	Исломов	Бўка
195.	16-нчи совхоз	88,1	Бухаров	Комилов	Оққўрғон
196.	М. Горький номли	87,9	Отаметов	Рахмонов	Ўртачирчиқ
197.	Хрушчев номли	87,8	Мирзабеков	Абдуллаев	Мирзачўл
198.	«Ўзбекистон 30 йиллиги»	87,0	Ли Хай-Рен	Югай	Гулистон
199.	Каганович номли	86,9	Пўлатов	Нуруллаев	Боёвут
200.	Ленин номли	86,5	Мингбоев	Машрапов	Оққўрғон
201.	Ленин номли	86,2	Абдусаломов	Ўрмонов	Боёвут
202.	Хрушчев номли	86,1	Ваққосов	Отахўжаев	Ўртачирчиқ
203.	Навоий номли	86,1	Рахмонов	Мусаев	Янгийўл
204.	Энгельс номли	86,1	Боисов	Артюшков	Верхне-волинск
205.	Жамбул номли	86,1	Шукуров	Саодатов	Бўка
206.	Сталин номли	86,0	Очилов	Абдуллаев	Бекобод
207.	Куйбишев номли	85,9	Тўхтамуродов	Баҳодиров	Оҳангарон
208.	Хрушчев номли	85,7	Маматов	Ниёзалиев	Боёвут
209.	Охунбобоев номли	85,2	Пўлатов	Рустамбеков	Оққўрғон
210.	Калинин номли	85,2	Ким В.	Тожибоев	Верхне-волинск
211.	К. Маркс номли	84,8	Бердимуротов	Бобомуратов	Оққўрғон
212.	Мичурин номли	84,6	Бобоев	Қурбонов	Бўка
213.	К. Маркс номли	84,4	Хўжабеков	Холмуротов	Боёвут
214.	Маленков номли	84,3	Мирзаев	Хусаинов	Верхне-волинск
215.	Маленков номли	83,8	Асрақулов	Тошканбоев	Ўртачирчиқ
216.	«Ўзбекистон ССР бешйиллиги»	83,2	Лабзов	Мухамедқулов	Қуйичирчиқ.
217.	Андреев номли	83,0	Галиулин	Хидиров	Верхне-волинск
218.	Киров номли	82,5	Эрмаков	Эшмуродов	Ховос
219.	17-нчи совхоз	82,1	Ахмедов	Живоглядов	Оққўрғон
220.	Жданов номли	81,7	Жабборов	Ўралов	Мирзачўл
221.	«Меҳнат бирлик»	81,6	Ёқубов	Холиқов	Юқоричирчиқ
222.	Будённий номли	81,0	Холиқулов	—	Бекобод
223.	1-нчи «Далварзин»	80,9	Хомич	Фаизова	Бекобод
224.	Шверник номли	80,1	Ярашбоев	Алиев	Чиноз
225.	«Ленинизм»	79,0	Холмуротов	Маманбоев	Мирзачўл
226.	3-нчи «Далварзин»	78,7	Бочкарев	Қодиров	Бекобод
227.	2-нчи «Далварзин»	78,6	Байметов	Ермилов	Бекобод
228.	Ильич номли	78,4	Зокиров	Далимов	Ўртачирчиқ
229.	1-нчи Боёвут	77,4	Нуритдинов	Хўжаев	Боёвут
230.	«Кўкорол»	77,1	Пак	Йўлдошев	Бўка
231.	«XIX партс'езд»	76,7	Мавлонов	Хожиев	Ховос
232.	«Социализм»	76,6	Исабоев	Эшматов	Бекобод
233.	Киров номли	76,2	Маҳкамов	Анорбоев	Бекобод
234.	Охунбобоев номли	75,6	Бекмирзаев	Элмуродов	Бекобод
235.	Каганович номли	72,6	Субанов	Раҳмонов	Оққўрғон
236.	Хрушчев номли	71,9	Митязов	Кўкиев	Сирдар'ё
237.	Молотов номли	68,8	Матқодиров	Босиров	Оққўрғон
238.	3-нчи Вревский	68,7	Хакимов	Атакаев	Чиноз
239.	3-нчи Боёвут	67,7	Хамидов	Секретаров	Боёвут
240.	Фрунзе номли	67,6	Каритив	Атемқулов	Юқоричирчиқ
241.	Маленков номли	67,5	Мангитов	Рўзимуродов	Ховос
242.	2-нчи Боёвут	66,3	Гусаров	Тилоболдинов	Боёвут
243.	Ворошилов номли	65,9	Норқўзиев	Ўтаганов	Бекобод
244.	Булганин номли	62,7	Холбоев	Манатов	Мирзачўл
245.	10-нчи совхоз	62,0	Галицинский	Халимов	Гулистон
246.	4-нчи Боёвут	61,7	Юсупов	Турсунов	Боёвут
247.	Крупская номли	57,7	Содиқов	Абдурасулев	Бекобод
248.	Энгельс номли	45,2	Турсунов	Эрбеков	Ховос
249.	Ленин номли	38,5	Сон Харитон	Кан	Сирдар'ё
250.	Калинин номли	30,5	Махмудов	Холмуротов	Октябрь

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 22 НОЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Ўртасарой	**0,19**	**105,30**	Калинин	0,46	97,66
Оржоникидзе	**0,36**	**102,79**	Бўка	0,32	96,92
Оҳангарон	**0,25**	**101,24**	Сирдар'ё	0,40	96,50
Юқоричирчиқ	**0,08**	**100,60**	Ўртачирчиқ	0,32	94,63
Пискент	**0,09**	**100,51**	Верхне-волинск	0,27	94,61
Октябрь	**0,33**	**100,28**	Чиноз	0,40	92,02
Ховос	—	**100,15**	Оққўрғон	0,29	90,05
Гулистон	0,83	99,24	Бекобод	0,67	86,45
Янгийўл	0,42	98,75	Қуйичирчиқ	0,19	83,44
Мирзачўл	0,52	97,97	Боёвут	0,42	74,22

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/XI да **Шамсиқамар,** 24/XI да **Оғриқ тишлар.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/XI да **Пиковая дама,** 24/XI да **Риголетто.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/XI да **Нурхон,** 24/XI да **Фарҳод ва Ширин.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Бугун ва ҳар куни Хитой циркининг энг кекса устаси **Ван Ю-ли** раҳбарлигида **Хитой халқ аттракциони.**

«РОДИНА» — эрталаб соат 10 ва кундуз 2 да ҳамда кеч соат 6 дан янги француз-итальян бадиий фильми **Қизил ва қора** (1-нчи серия).

НАВОИЙ номли — эрталаб соат 10 да **Қизил галстук,** кундуз соат 12 дан янги бадиий фильм **Дело.**

«ИСКРА» — эрталаб соат 9-40 ва 10-20 минутда **Ханжар,** эрталаб соат 11 дан **Қизил ва қора** (1-нчи серия).

«ЁШ ГВАРДИЯ» —кундуз соат 4 гача **Суворов,** кундуз соат 4 дан **Дело.**

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34 РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 135, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р. 09679. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр № А — 1556.